T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Seksen beşinci İçtima

16.8.1338 Çarşamba

Münderecat

Sayfa

1. — Zaptı sabık hulâsası 168:169

2. — İcra Vekilleri muamelâtı 171

1. — Adliye Vekili intihabı (Kayseri Mebusu Rifat Bey intihabedilmiştir.) 171,181, 182,196

2. — Hariciye Vekâleti için intihap (Rauf Bey Hariciye Vekâleti Vekilliğine intihabedilmiştir.) 171:172,181,182,196

3. — Âzayı kiram muamelâtı 169,171

1. — Karahisarı Şarki Mebusu Ali Süruri Efendinin Memurin Muhakemat Tetkik Encümeni Reisliğinden istifası 169

2. — Sinob Mebusu Hakkı Hami Beyin Memurin Muhakemat Tetkik Encümeni âzalığından istifası 169:170

3. — Memurin Muhakemat Tetkik Encümenine Gene Mebusu Fikri Faik ve Erzincan Mebusu Tevfik beylerin intihabı 170

4. — Mebuslardan bâzılarına izin verilmesine dair Divanı Riyaset kararı 171

5. — Amasya İstiklâl Mahkemesi için intihap 196:197

4. — Muhtelif evrak 168

1. — Roma Mümessili Celâleddin Arif Beyin bayram tebrikine dair telgrafı 168:169

Sayfa

5. — Beyanat 170

1. — Ankara Mebusu Ali Fuad Paşanın, cepheyi ziyaret eden Heyet namına beyanatı 170

6. — İstizahlar 170

1. — Karahisarı Sahib Mebusu Mehmed Şükrü Beyin, Reji Müdürü Umumisi Midhat Bey hakkında Maliye Vekâletinden istizah takriri 170:171

7. — Müzakere edilen maddeler 173

1. — 1338 senesi Muvazenei Umumiye kanunu lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası 173:181,182:202

A — Maliye Vekâleti bütçesi 173:181,182:202

9. — Sualler - cevaplar 202

1. — Kayseri Mebusu Ahmed Hilmi Beyin, Kayseri menzilindeki suiidare ve suiistimalâta dair suali ve Müdafaai Milliye Vekili Kâzım Paşanın tahrirî cevabı 202

2. — Karahisarı Sahib Mebusu İsmail Şükrü Efendinin, Muallim ve muallimeler Derneğinin neşrettiği beyannameye dair suali ve Maarif Vekili Vehbi Beyin tahrirî cevabı 202:203

BİRİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat; saat : 1,35

REİS — Reisisani Dr. Adnan Beyefendi

KÂTİPLER : Âtıf Bey (Kayseri), Enver Bey (İzmir)

REİS — Efendim celseyi küşadediyorum. Zaptı sabık hulâsası okunacaktır.

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

Birinci celse

Reisisani Adnan Beyefendinin tahtı Riyasetlerinde bilinikat zaptı sabık hulâsası kıraat ve aynen kabul olundu. Adana'nın işgali devrine ait dâvalara, küreğe mahkûm Saiboğlu Kara Mehmed'le müskirat nakli maddesinden dolayı bir sene hapse mahkûm Ahmed'in bakıyei müddeti cezaiyelerinin aflarına dair Heyeti Vekileden mevrut levayihi kanuniye Adliye Encümenine, Tasfiye Kararnamesinin ilgası hakkındaki lâyihai kanuniye Adliye ve Muvazenei Maliye encümenlerine, İspençiyari Nizamnamesine zeylolmak üzere Heyeti Vekilece tanzim edilmiş olan lâyihai kanuniye Sıhhiye Encümenine, Ticaret odalarının posta ve telgraf ücuratından istisnasına, Posta paketleri ücuratının tezyidine dair levayihi kanuniye Posta ve Telgraf Encümenine, Amele hukukuna mütaallik lâyihai kanuniye İktisat Encümenine, Tiflis'te Gürcü Hükümetiyle münakit iki aded mukavelename Hariciye Encümenine, Nüfus Kanununun onuncu maddesine zeylolmak üzere tanzim edilen lâyihai kanuniye Dahiliye Encümenine, (20) milyon liralık avans itası hakkındaki lâyihai kanuniye ile Mükellefiyeti ziraiye Kanununun tefsirine mütaallik İstida Encümeni mazbatası Muvazenei Maliye Encümenie, İsparta Mebusu Hüseyin Hüsnü Efendiyle refiklerinin, Mustafaoğlu Osman'ın affına dair teklifleri Lâyiha Encümenine, Tedrisatı iptidaiye Kanununun 15 nci maddesinin tefsirine mütaallik İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi Maarif Encümenine, Trabzon Rüsumat Memuru sabıkı Mehmed Ali Beye mazuliyet maaşı verilip verilmiyeceğine dair Maliye Vekâleti tezkeresi ile Seferberlik zammı maaş Kanununun ikinci maddesinin tefsiri hakkındaki Müdafaai Milliye Vekâleti tezkeresi Kavanini Maliye Encümenine, İstefanoğlu Emil'e mütaallik İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi Adliye Encümenine havale olundu. Rahatsız bulunan Hariciye Vekili Yusuf Kemal Beye, İcra Vekilleri Riyasetince vekâlet edileceğine dair tezkere okundu. Mebuslardan bâzılarının mezuniyeti hakkındaki Divanı Riyaset kararı kabul olundu. Cepheye izam edilen heyetten dolayı Garp Cephesi Kumandanı İsmet Paşanın teşekkür telgrafı okundu. İdi saidi adha tebrikine dair telgraflara cevap yazılması tensibedildi. Muvazenei Maliye Encümeni Mazbata Muharrirliğine Hakkâri Mebusu Mazhar Müfid Beyin intihabedilmiş olduğuna dair tezkere ile Adliye Vekâletini kabulde mazur olduğuna dair Celâleddin Arif Beyin telgrafı okundu. Kayseri İstiklâl Mahkemesinin faaliyeti adaletkâranesinden dolayı beyanı teşekkürü mutazammın Kayseri Müftülüğünün tezkeresi tebliğ edildi. Şayanı müzakere olduklarına dair mazbatalarla Lâyiha Encümeninden mevrut; Zonguldak'ta bir duvarın Evkafa terkine mütaallik teklifi kanuni Kavanini Maliye Encümenine, Meclisi idarelere âza intihabında vergi kaydı aranmamasına dair teklif Dahiliye Encümenine havale edildi. Jandarma bütçesine zam icrası hakkındaki lâyihai kanuniyeye dair Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası ile Malatyalı Abdülvahap Efendinin arzuhali hakkındaki İstida Encümeni mazbatası o günün ruznamesine, Tayınat ve Yem Kanununun tadili hakkındaki lâyihai kanuniye ruznameye alındı.

Her gün sabah ve akşam içtima akdolunarak yalnız bütçe müzakeresiyle iştigal edilmesine dair Muvazenei Maliye Encümeni tezkeresi kıraat olunarak içtima günlerinin kemakân ipkasiyle yalnız ruznamede bütçenin esas olarak bulunması ve mesaili mühimmenin takdimen mü-

zakeresi icabettikçe Heyeti Umumiyeden bir karar alınması hususu karargir oldu.

Amasya İstiklâl Mahkemesinin teşkil ve intihabının icrası kabul olunarak teneffün için celse tatil olundu.

İkinci Celse

Birinci Reisvekili Vehbi Efendi Hazretlerinin tahtı Riyasetlerinde bilinikat Amasya İstiklâl Mahkemesi intihabı icra edildi. Abdülvahab imzalı arzuhal hakkındaki İstida Encümeni mazbatası bütçeye tercihan kıraat olunarak müzakerenin Perşembe gününe talikı karargir oldu. Bilâhara Maliye Vekâleti bütçesine geçilerek 56 ncı fasıl aynen kabul olundu. Hariciye Vekili Yusuf Kemal Beyin rahatsızlığı imtidadeceğine binaen üç ay mezuniyeti kabul ve yerine içtimai âtide bir vekil intihabı karargir oldu. Amasya İstiklâl Mahkemesi için yapılan intihapta hiçbir zatın ihrazı ekseriyet eylemediği ve gelecek içtimada intihabın tekrar edileceği tebliğ olunarak Çarşamba günü toplanmak üzere celseye nihayet verildi.

Reisisani	Kâtip	Kâtip
Dr. Adnan	Kayseri	Van
	Âtıf	*Hakkı*

REİS — Zaptı sabık hulâsası hakkında bir mütalâa var mı? (Hayır sadaları) Zaptı sabık hulâsası aynen kabul edilmiştir.

İSMAİL ŞÜKRÜ Ef. (Karahisarı Sahib) — Reis Bey söz isterim.

REİS — Neye dais efendim?

İSMAİL ŞÜKRÜ Ef. (Devamla) — Arz edeyim, îdi saidi adha münasebetiyle cepheye bir heyet göndermiştik. Zapta da geçmiştir. Avdet eden mezkûr heyet cephe hakkındaki ihtisasatını Meclisi Âliye bildirmemiştir, binaenaleyh ihtisaslarının Meclisi Âliye beyan edilmesini teklif ediyorum.

REİS — Evrakı varide bitsin de, ondan sonra.

4. — MUHTELİF EVRAK

1. — Roma Mümessili Celâleddin Ârif Beyin bayram tebrikine dair telgrafı

REİS — İdisaidi adha münasebetiyle Roma Mümessili Celâleddin Ârif Beyefendiden mevrut telgraf var, okunacaktır.

1/778 Roma

14 . VIII . 1338

B. M. M. Riyaseti Celilesine

Tatili eşgal hasebiyle gazetelerin ademiintişarından ve posta işlememelerinden nâşi tebligatı kâfiye yapılmadığından ancak bâzı vatandaşlarımız biliçtima bayram münasebetiyle tebrikâtı mutadeye terdifen memleketimizin istikbali hakkında hayırdualar edilmiş, hazirun tarafından Meclisi Âliye muvaffakiyeti katîye düalariyle beraber tebrikâtı samimiyenin arzına âcizleri tavasit kılınmış olduğu mâruzdur.

Büyük Millet Meclisi
Roma Mümessili
Celâleddin Ârif

3. — ÂZAYI KİRAM MUAMELÂTI

1. — Karahisarı Şarki Mebusu Ali Süruri Efendinin Memurin Muhakemat Tetkik Encümeni Reisliğinden istifası

REİS — Memurin Muhakemat Encümeninden istifasına dair Karahisarı Şarki Mebusu Ali Süruri Efendinin takriri var, okunacaktır.

Riyaseti Celileye

Memurin Muhakemat Encümeninden hasbelmazere istifa ettim. Riyaseti sabıkam dolayısiyle nezdimde bulunan Mührü resmînin kime teslim edileceğinin irade buyurulması müsterhamdır efendim.

14 Ağustos 1338
Karahisarı Şarki Mebusu
Ali Süruri

2. — Sinob Mebusu Hakkı Hami Beyin Memurin Muhakemat Tetkik Encümeni âzalığından istifası

REİS — Tetkik Encümeni âzasından Sinob Mebusu Hakkı Hami Beyin istifanamesi var, okunacak.

B. M. M. Riyaseti Celilesine

İntihabolunduğum Tetkik Encümeni âzalığından affımı rica ederim efendim.

14 Ağustos 1338
Sinob Mebusu
Hakkı Hami

FEYYAZ ÂLİ B. (Yozgad) — İstifaları iyi olmuyor ama yapıyorlar.

3. — Memurin Muhakemat Tetkik Encümenine Genc Mebusu Fikri Faik ve Erzincan Mebusu Tevfik beylerin intihabı

REİS — Efendim, Meclisi Âlinizce ittihaz olunan karar mucibince istifa eden arkadaşların yerine en çok rey alan arkadaşlar reyi işari ile intihabediliyorlardı. Onun için en çok rey almış olanları arz edeceğim.

Karahisarı Şarki Mebusu Ali Süruri Efendinin yerine Genc Mebusu Fikri Faik Beyi kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir, efendim.

Sinob Mebusu Hakkı Hâmi Beyefendinin yerine Bitlis Mebusu Hüsnü Beyi kabul buyuranlar...

HÜSNÜ B. (Bitlis) — Bendeniz mezuniyet almış olduğumdan yakında gideceğim. Binaenaleyh, bendenizi mazur görmenizi rica ediyorum.

REİS — Efendim! Hüsnü Bey biraderimiz mezuniyet aldıklarından ve hareket edeceklerinden o zaman istifa etmekten ise şimdiden mazur görülmesini rica ediyor. O halde Tevfik Bey (Erzincan) intihabedilmek lâzımgeliyor. Kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

5. — BEYANAT

1. — Ankara Mebusu Ali Fuad Paşanın, cepheyi ziyaret eden heyet namına beyanatı

REİS — Efendim, arkadaşlardan İsmail Şükrü Efendi cepheye bayram münasebetiyle îzam edilen heyetin beyanatta bulunmasını talebetmişlerdi. Zannedersem, Ali Fuad Paşa Hazretleri buna dair beyanatta bulunacaklardır.

ALİ FUAD Pş. (Ankara) — Efendiler, bayramdan üç gün evvel intihap buyurmuş olduğunuz heyet buradan hareket etmiş ve bayramdan iki gün evvel, yani arifeden bir gün evvel cephe karargâhına muvasalat eylemiştir. Bayramın birinci günü tebrikâtınızı tebliğ etmek üzere vazifemize evvelâ cephe karargâhından başladık. Badehu ordu karargâhlarına gittik. Diyebilirim ki, hemen tekmil ordu ve kolordu karargâhlarımızı ziyaret ettik. Ve bundan başka mevcut kıtaatın üçte birini bizzat gördük ve her gittiğimiz mahalde zâbitan ve efrat icabeden nizamları alıyorlardı. Heyetimiz tebligatınız veçhile bayram tebriklerini kendilerine tebliğ ediyordu. Ve hakikaten gördüğümüz ahvale nazaran ordunun tekmil zâbitan ve efradı Meclisi Âliye karşı büyük bir hürmet, itaat ve merbutiyetle mütehassis idiler ve bilhassa ayrı ayrı arzı teşekkür ettiler ve bize mütaaddit defa yapılan bu tebligattan pek ziyade minnettar kaldıklarını söylediler. Ve avdetimizde bunu Meclisi Âliye arz etmekliğimizi rica ettiler. Binaenaleyh, heyetimiz bayramın dört gününde vazifesini mümkün olduğu kadar iyi yapmaya çalıştı. Yani her neferi ve her zâbiti görmeye çalıştı ve herkese lâzımgelen tebligatı yaptı, efendim. Sureti umumiyede cidden ordumuzun /zaptü raptını, talim ve terbiyesini ve kabiliyeti harbiyesini eski haline nazaran çok farklı gördük, ümidimiz pek ziyadedir. Öyle tahmin buyurabilirsiniz ki, ordumuz her vakit olduğu gibi bu kere daha fazla bir surette bütün zamanını çalışmakla geçiriyor ve tabiî neticesini de istihsal ediyor. Bendenize ve arkadaşlarımıza öyle kanaat geldi ki, ordumuz Meclisi Âlinizin vereceği her nevi vazifeyi vüsu ve takati nispetinde ve eski fedakârlıklarından daha çok fazla fedakârlıklarla ifa edecektir, efendim. (Allah muvaffakiyet ihsan buyursun, sadaları)

6. — İSTİZAHLAR

1. — Karahisarı Sahib Mebusu Mehmed Şükrü Beyin, Reji Müdürü Umumisi Midhat Bey hakkında Maliye Vekâletinden istizah takriri

REİS — Reji Müdürü Umumisi Midhat Beyin azli münasebetiyle Karahisarı Sahib Mebusu Mehmed Şükrü Beyin Maliye Vekâletinden istizah takriri var, okunacaktır.

Riyaseti Celileye

Hazineyi dört yüz bin lira izrar eden Reji Müdürü Umumisi Midhat Beyin azlini gazetelerde okudum. Mumaileyh hakkındaki takibata azil ile mi iktifa edilecektir? Dört yüz bin liranın tazmini için ne yapılmıştır? Midhat Bey ne için tahtı muhakemeye alınmamıştır? Bu cihetleri Maliye Vekâletinden istizah eylerim.

14 Ağustos 1338

Karahisarı Sahib Mebusu

Mehmed Şükrü

REİS — Bu, istizah takriridir. Bunu doğrudan doğruya reyinize vaz'ediyorum. Bu istizahı kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir efendim.

4. — Mebuslardan bâzılarına mezuniyet verilmesine dair Divanı Riyaset kararı

REİS — Mezuniyet hakkında Divanı Riyaset kararları vardır efendim. Siird mebuslarından Necmeddin Bey, Nuri Bey, Salih Bey, Kadri Beyin müddeti mezuniyetlerinin hitamından itibaren bir ay temdidi mezuniyetlerini kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir. Necati Bey Lâzistan'ın müddeti mezuniyetinin hitamından itibaren bir ay mezuniyetini kabu edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir. (Temdidolunmıyacaktı sesleri.)

REİS — Efendim mazereti meşruaları vardır. Onun için temdidedilmiştir. Dr. Fikret Bey Kozan'ın on beş gün mezuniyetini kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir. Yeniden mezuniyet alanlar vardır. Bunlardan Gazianteb Mebusu Kılıç Ali Beyin iki ay mezuniyetini kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

2. — İCRA VEKİLLERİ MUAMELÂTI

1. — Adliye Vekili intihabı

REİS — Efendim evrakı varide bitti. Ruznameye geçiyoruz. Evvelki içtimada Meclisi Âlinizde takarrür ettiği veçhile, bugünkü ruznami müzakerat her günkü ruznamede olacağı gibi Maliye Vekâleti bütçesidir. Fakat geçen içtimada malûmuâliniz Adliye Vekâletine intihap buyurulan Celâleddin Arif Beyin istifanamesi okunmuştu. Ondan sonra hasta bulunan Hariciye Vekili Yusuf Kemal Beyefendiye üç ay mezuniyet verilmiştir.

5. — Amasya İstiklâl Mahkemesi için intihap

REİS — Bir de bunların hepsine takaddüm etmesi lâzımgelen bir intihap var ki o da istiklâl mahakimi intihabatıdır. Malûmuâliniz bunun için geçen içtimada intihap yapılmış ise de ekseriyet hâsıl olmamıştır. Eğer muvafık görürseniz Maliye Vekâleti bütçesine başlamadan evvel bu intihabatı yapalım. Bu intihabatın Maliye Vekâletinin bütçesinden evvel yapılmasını kabul buyuranlar lûtfen ellerini kaldırsın... Kabul edilmiştir. O halde İstiklâl mahkemesi intihabını yapacağız. Amasya İstiklâl Mahkemesi için intihap yapılacak. Yalnız bendeniz teshilenlilmaslaha bir şey arz ediyorum. Eğer tensip buyurursanız iki sepet koyalım. Bir taraftan Adliye Vekâleti intihabını, diğer taraftan İstiklâl mahkemesi intihabını yapalım. Çünkü tekrar tekrar yaparsak çok uzıyacaktır. (Muvafık sesleri) O halde bir tarafa İstiklâl mahkemesi intihabı için, bir tarafa da Adliye Vekâleti intihabı için bir sepet koyalım. Bu suretle isimler okundukça her arkadaş iki sepete reylerini atacaktır.

FEYZİ Ef. (Malatya) — Üzerlerine birer kâğıt yazılsın da bilelim.

REİS — Peki efendim üzerlerine birer kâğıt koyalım. Efendim başlıyoruz.

FEYYAZ ÂLİ B. (Yozgad) — Efendim yalnız Adliye Vekâleti mi?

REİS — Hayır efendim ikisi beraberdir. Esami okunduğu zaman yoklamada bulunmıyan arkadaşların esamisi tekrar okunacak. Dikkatle dinleyiniz.

(Reyler toplandı)

REİS — Efendim, istihsali âra hitam bulmuştur. (İstiklâl mahkemesi ârasını tasnif için bakur'a Hasan Bey (Trabzon), İbrahim Bey (Karesi), Ali Cenani Bey (Gazianteb) memur oldular.)

REİS — Efendim müsaade buyurulursa bir şey arz edeceğim. Malûmuâliniz Maliye Vekâleti bütçesine başlıyoruz. Ali Cenani Beyefendi Bütçe Encümeninin Reisidir. Tensip buyurursanız yerine başka bir arkadaş intihabedelim. (Muvafık sesleri), (Yerine Canik Mebusu Şükrü Bey memur edildi.)

[Adliye Vekâleti ârasını tasnif için, bakur'a Süleyman Sudi Bey (Bayezid), Haydar Bey (Van), Hamdi Efendi (Diyarbekir) memur oldular.]

2. — Hariciye Vekâleti için intihap

REİS — Efendim demin arz ettiğim gibi Hariciye Vekâleti Vekilinin intihabı yapılacaktı. Malûmuâliniz evvelki günkü içtimada İcra Vekilleri Riyasetinin bir tezkeresi okunmuştu ve Rauf Beyefendinin vekâlet etmesi kabul olunmuştu. Sonra Yusuf Kemal Beyefendinin üç ay için me-

zuniyetini kabul buyurdunuz. O halde Hariciye Vekâleti Vekili için de intihap lâzımdır.

MAZHAR MÜFİD B. (Hakkâri) — Efendim, Hariciye Vekilinin okunan kâğıdından istifa olduğu anlaşılmıyor ki. (Hayır sesleri)

REİS — Mezuniyettir. Binaenaleyh kendisine bir vekil intihabı mevzuubahistir.

YUSUF ZİYA B. (Mersin) — Efendim, her hangi bir vekil Meclisten izin aldığı vakit te yerine bir vekilin kanunen Meclisten intihabı lâzımgelir.

OPERATÖR EMİN B. (Bursa) — Efendim dün değil, evvelki gün Rauf Beyefendinin Hariciye Vekâletine vekilliğini kabul ettik. Bilmem yeniden intihaba lüzum var mıdır?

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Şarki) — Efendim, intihabatın yeniden icrası lâzımdır. Çünkü kanunu mahsus mucibince bir vekile üç ay mezuniyet verilince yerine Meclisi Âlinizce diğer bir zatın intihabı lâzımgelir. Nitekim bundan evvel Nafıa Vekâleti için böyle olmuştu. Nafıa Vekili Beyefendi mezunen dairei intihabiyesine gitmiş ve yerine diğer bir arkadaş Meclisi Âlinizden intihapla yapılmıştır. Bugünkü mesele de diğerinin aynıdır. Zaten Yusuf Kemal Beyin mezuniyet talebi de bir vekilin yeniden Meclisten intihabı lâzımgeldiğini gösterir bir mahiyettedir. Eğer böyle bir mahiyette olmamış olsaydı, onun hastalığı da böyle uzun müddet devam etmemiş olsaydı veya on, on beş gün mezuniyet almış olsaydı Rauf Beyefendinin vekâleti olabilirdi. Maahaza şüphesiz ki yapmış olduğumuz kanun mucibince İcra Vekilleri Heyeti Reisi indelicap bir vekâlet dahi kabul edebilir. Bendenizce Rauf Beyefendinin Hariciye umurunu idare etmesi ve bilhassa böyle mühim anlarda siyasetin faal olduğu bir zamanda İcra Vekilleri Reisinin uhdesinde Hariciye umurunun da bulunması memleket için gayet nafidir. Bu itibarla yine intihap yapılması lâzımdır.

REİS — Efendim, bendenize bir dakika müsaade buyurun. Nizamname sarihtir. İntihap deyince buraya sepet konacaktır ve reyler istimal olunacaktır. Meclis teamülen bu gibi muameleleri yapmıştır ve bu hususta söz vermeye lüzum yoktur. Yalnız Erzincan Mebusu Emin Beyin bir takriri var.

Riyaseti Celileye

Hariciye Vekâleti Vekilliğine İcra Vekilleri Riyaseti uhdesinde kalmak üzere Rauf Beyin reyi işari ile intihabını teklif eylerim.

Erzincan
M. Emin

MEHMED ŞÜKRÜ B. — Kanunun sarahatine karşı böyle şey olamaz.

Dr. TEVFİK RÜŞDÜ B. (Menteşe) — Efendim, benim kanaatim şudur ki Rauf Beyefendi ittifakla birçok defalar olduğu gibi bugün de Meclisin bihakkin itimadına ve her haliyle teveccühüne mazhardır. Ancak Meclisin hatırına şunu da getirmek isterim ki vaktiyle Roma kırallarından Ogüst bütün kitaplarda cumhuriyet ve meşrutiyetin en büyük taraftarı tanılmıştı. Çünkü Ogüst o kadar iyi, o kadar teveccühe mazhardı ki cumhuriyetçi olanları kendi önünde bu aşktan vazgeçire geçire imparatorluğu kurdurmuştur. Binaenaleyh, bu ve bu gibi hikâyeleri hatıra getirerek intihabatın serbestçe yapılmasını ve intihaptan sonra Rauf Beyefendide ekseriyeti azîme temerküz ederse o zaman da Heyeti Vekile Riyaseti ile Hariciye Vekâletinin iştiraki caiz olup olmıyacağının reye konmasını teklif ederim. (Muvafık, gayrimuvafık sadaları)

İCRA VEKİLLERİ HEYETİ REİSİ RAUF B. (Sivas) — Bâzı rüfekanın izhar buyurdukları teveccühe teşekkür ederim. Tevfik Rüşdü Beyin fikrine de iştirak eylerim. Hakkımda teveccühünüz bana her zaman büyük bir kuvvettir. Fakat Meclisi Âlinizin arzusu her şeyin fevkındedir. Onun için ben de Tevfik Rüşdü Beyin fikrine iştirak ediyorum.

HAKKI HAMİ B. (Sinob) — Efendim! Kanunu tadil mahiyetinde olan her hangi bir teklif reye vaz'olunamaz. Eğer teklif kanun mahiyetinde ise encümeni aidine gider; reye konmaz.

REİS — Efendim mesele yok, intihabata başlıyoruz.

(Hariciye Vekâleti vekilliği için âra istihsaline başlandı)

REİS — Efendim istihsali âra bitmiştir. [Salâhaddin Bey (Mersin), Mustafa Bey (Karahisarı Şarki), Ragıb Bey (Kütahya) tasnifi âraya memur edildiler.]

7. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — 1338 senesi Muvazenei Umumiye kanunu lâyihası

A — Maliye Vekâleti bütçesi

REİS — Efendim ruznamei müzakerata geçiyoruz. Maliye Vekâleti bütçesini müzakere edeceğiz.

F.	M.	Nev'i muhassasat	1337 senesi Muvazenei Maliye Encümenince kabul edilen	1337 senesi Encümeninin tenkihatiyle Birinci Avans Kanunu tadilâtına göre 1338 senesi için tesbit olunan	1338 senesi için Hükümetçe teklif olunan	1338 senesi için Muvazenei Maliye Encümenince teklif olunan
		Devair Muhasebe müdürleri ve aklâmı				
A						
56	1	Devairi mülkiye ve adliye kalemi	—	—	—	3 456
	2	Posta ve Telgraf Muhasebe Heyeti	2 602	2 442	2 586	2 442
	3	Müdafaai Milliye Muhasebe Heyeti	5 230	4 968	6 504	4 140
	4	Seferber ordular muhasibi mesul ve maiyetleri	31 780	17 640	22 656	16 758
	5	Bahriye Muhasebe Heyeti	—	—	—	300
	6	As. Fabrikaları Muhasebe Heyeti	—	—	—	1 008
		Elli altıncı «A» faslının yekûnu	39 612	25 050	31 746	28 104

REİS — Efendim bu elli altıncı «A» faslı hakkında söz istiyen var mı? (Yok sadaları) Fasıl hakkında söz istiyen yok.. (56) ncı A faslını aynen kabul edenler lûtfen el kaldırsın, bu fasıl aynen kabul edilmiştir.

57		Heyeti Teftişiye maaşatı				
	1	Müdürü Umumi	640	600	900	—
	2	Müfettişler	4 760	3 480	9 600	8 000
	3	Ketebe	176	144	516	144
		Elli yedinci faslın yekûnu	5 576	4 224	11 016	8 144

REİS — Bu fasıl hakkında söz istiyen var mı? (Yok sesleri) Fasıl hakkında söz istiyen yok. Faslın yekûnunu kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Fasıl aynen kabul edildi.

F.	M.	Nev'i muhassasat	1337 senesi Muvazenei Maliye Encümeninee kabul edilen	1337 senesi Encümeninin tenkihatiyle Birinci Avans Kanunu tadilâtına göre 1338 senesi için tesbit olunan	1338 senesi için Hükümetçe teklif olunan	1338 senesi için Muvazenei Maliye Encümeninee teklif olunan
58		Levazım				
	1	Darüşşefakaya mevkuf dükkânlar bedeli icarı				
	2	Meremmet	300	300	—	—
	3	Mefruşat	200	200	1 000	500
	4	Tenvir ve teshin	2 000	2 000	3 000	2 000
	5	Kırtasiye	2 000	2 000	2 000	2 000
	6	Melbusat	500	500	600	600
	7	İcare	600	600	—	—
		Elli sekizinci faslın yekûnu	5 600	5 600	6 600	5 100

REİS — Efendim 58 nci fasıl hakkında söz istiyen var mı? Söz istiyen yoktur. Fasıl kabul edilmiştir.

59		İdarei Merkeziye müteferrikası	3 000	3 000	5 000	3 000

REİS — Efendim bu fasıl hakkında söz istiyen var mı? (Yok sadaları)

FEYZİ Ef. (Malatya) — Efendim bunun için Maliye Vekili çıksın, izahat versin.

REİS — Efendim faslı reyiâlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

F.	M.	Nev'i muhassasat	1337 senesi Muvazenei Maliye Encümeninee kabul edilen	1337 senesi Encümeninin tenkihatiyle Birinci Avans Kanunu tadilâtına göre 1338 senesi için tesbit olunan	1338 senesi için Hükümetçe teklif olunan	1338 senesi için Muvazenei Maliye Encümeninee teklif olunan
		İkinci bap - İdarei vilâyet				
60		Maaşat				
	1	Defterdarlar	21 280	19 500	24 060	22 440
	2	Muhasebeciler	—	—	—	—
	3	Malmüdürleri	39 424	37 824	39 504	39 140
	4	Vilâyat ve liva ve kaza muhasebe kalemleriyle sandıkeminleri	82 260	70 848	89 112	76 190
	5	Vilâyat ve liva ve kaza varidat kalemleri	54 200	36 216	76 224	45 393
	6	Vilâyat ve liva ve kaza tahsilât kalemleri	162 992	140 400	140 400	156 136
	7	Emlâki emîriye memurları				
	8	Rüsumu İstihlâkiye memurları				
	9	Vilâyat ve liva ve kaza Defterihakani Müdür ve memur ve ketebesi	54 752	46 992	59 328	44 388
	10	Tahrir ve tahdit Heyeti				
	11	Tahrir ve tahdit Heyeti müstahdemîn müteferrikası	69 336	68 544	74 448	68 544
		Altmışıncı faslın yekûnu	484 244	420 324	503 076	454 823

HASAN BASRİ B. (Karesi) — Efendim, bu fasılda Defterihakani memurinine ait maaşat da münderiçtir. Evvelce Maliye Vekili esbakı Ferid Bey zamanında emrivaki halinde teşkilâtı bozulmak istenilen Defterihakani müessesesi, bugün dünden daha fazla halkın muamelâtını sürüncemede bırakmaktan başka bir fayda temin etmiyor. Evvelki halinde istiklâlini muhafaza etmekte olan Defterihakani daireleri ahalinin muamelâtı tasarrufiyesini sühuletle ifa edemezken, sonradan mal memurlarının uhdesine tevdi edilmesi yüzünden muhabere derecatı çoğalmış ve binaenaleyh müşkülât tezauf ettirilmiştir. Ben, Defterihakani dairelerinin tarihçei teşkilâtından ve sairelerinden bahsetmiyeceğim. Yalnız Maliye Vekilinin ağzından işitmek istiyorum ki, bu dairenin Ferid Bey zamanında keyfî bir surette tahdidedilen vazaifi eski halinde olmak üzere serbestîye mazhar olsun.. Ashabı mesahilin işleri böyle uzun zaman sürüncemede kalmasın. Zannedersem; bu noktai nazar hakkında Muvazenei Maliye Encümeninde bir mazbata kaleme alınmış, bu mazbata Defterihakani Encümenine havale edilmiş, henüz oradan gelmemiştir. Binaenaleyh gerek Muvazenei Maliye Encümeninin tasvibine iktiran eden ve gerek Maliye Vekâletine intihabolunmazdan evvel Hasan Beyefendi tarafından da tenkid edilen bu vaziyetin her halde arza ettiğimiz şekle ifrağ olunacağına dair bendeniz Maliye Vekili Muhteremi tarafından teminat ita olunmasını istirham ediyorum.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Defterihakani idarelerinin eski şeklinin idarei Merkeziyede aynen iadesi bittabi bugün için doğru değildir. Zannederim ki, Basri Bey arkadaşımızın da iste-

diği bu değildir. Yani muazzam bir Emanet teşkilâtı vücuda getirmek bugün lâzım değildir. Maliye Vekâleti, doğrudan doğruya idarei merkeziyeye ait vazaifi ifa edebilir. Yalnız 1336 senesinde verilen bir emirle Defterhane müdürleri doğrudan doğruya Maliye Vekâleti ile muhabere ederken Defterdarlar ve muhasebeciler muhabereye tavsit edilmiş, muhabere bu suretle bir derece daha teksir olunmuş, bunda, o vakit ki Maliye vekilleri şunu düşünüyorlardı ki; mülhakatta Maliye Vekili bir mümessil tanısın. Defterdar veya muhasebeci bütün mesaile aidolan muhabereyi o vasıta ile icra etsin. Zaten defterhanelerin umuru hesabiyeleri evvelce Emanet teşkilâtı olduğu zaman dahi yine mal memurlarının tahtı murakabe ve nezaretindeydi. Bugün dahi o şekli iade etmek ve aynı zamanda defterhane memurlarına, müdürlerine, doğrudan doğruya Maliye Vekâletiyle muhabere hakkı bahşetmekle zannederim ki, doğrudan doğruya şekli sabıkı mülhakat üzerinde iade etmiş oluyoruz. Yalnız merkeze gelince: İstanbul'da olduğu gibi merkezde vâsi bir Emanet teşkiline şimdilik lüzum yoktur. Ve Muvazenei Maliye Encümeninin nazarı dikkatini celbeden mazbatasiyle filhakika Basri Beyin beyanatı arasında bir fark varsa o da aradaki muhaberatın birkaç gün teahhur etmesi cihetindedir. Fakat bu sebepsiz teahhuru izale etmek de doğrudan doğruya defterhane memurlarının Maliye Vekâletiyle muhabere etmesiyle kabil olur. Binaenaleyh Maliye Vekâleti bugünden itibaren bu emri de verir.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahib) — Reis Bey, müsaade buyurur musunuz bir sual sorayım?

REİS — Rica ederim Beyefendi muhavere olmaz ki...

HASAN BASRİ B. (Karesi) — Efendim! Reis Bey! Sıram değil mi? Söz söylemiyeceğim? Sual soracağım müsaade ediniz.

REİS — Basri Beyefendi böyle sual sorulacak olursa iş bitmez efendim.

HASAN BASRİ B. (Karesi) — Efendim Defterihakani müdürlerinin veyahut memurlarının doğrudan doğruya cihetî Maliyeye merbut olmalarından dolayı onunla muhabere etmesi, arada Merkez Defterihakani Müdüriyetinin mühmel bir halde kalması acaba muamelât noktai nazarından, eski müşkülâtı kaldırır mı? Kaldırmaz mı? Vekil Beyden bunu sormak istiyorum.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Efendim onların doğrudan doğruya Vekâletle muhabere etmeleri bittabi eski müşkülâtı iade etmiş olmaz. Çünkü o vakit burada doğrudan doğruya ufak bir Emanet teşkilâtı yapmak zarureti hâsıl olur. Eğer merkezleriyle doğrudan doğruya muhabere etmek imkânı hâsıl olursa... (Gürültüler) Müsaade buyurun efendim! Fakat zaten muamelâtı dahilîyelerine mütaallik olan hususatta vekâletin diğer müdürü umumileri gibi muamelâtı dahilîyede Defterihakani idaresi de doğrudan doğruya mülhakatla muhabere edebilir ve mesaili esasiye ve mühimmeyi vekile sevk ederler. Onun için Defterhane de bu suretle hareket eder. Binaenaleyh bunda bir mahzur yoktur. Fakat İstanbul'daki emanet teşkilâtındaki muameleyi idare etmek lâzımgelirse her halde bir Emanet teşkilâtı ihdas etmek ve yapmak karşısındayız ki, bugün için bu doğru değildir.

REİS — Buyurun Hasib Bey söz sizindir.

HASİB B. (Maraş) — Bu merbutiyet dolayısiyle senedat Maliye memurları tarafından mı mühürlenir?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Hayır Defterhane memurları tarafından veriliyor.

SÜLEYMAN SUDİ B. (Bayezid) — Efendim bu fasılda tahrir ve tahdit heyeti vardır. Buna 2 592 lira tahsis edilmiş, bir de 68 500 küsur liralık tahrir ve tahdit müstademîni müteferrika masarafı vardır, bu nedir?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Efendim, o başka maddedir. Bu madde başka maddedir. Müstahdemîni müteferrika; odacılar ve sairedir. Tahrir ve tahdit heyeti; Çumra'daki iska ameliyatı dolayısiyle bundan sekiz sene evvel orada teşkil edilen tahrir ve tahdit heyetidir. Bu heyetin sekiz seneden beri esaslı bir vazife görmediği Vekâletin nazarı dikkatini celbetmiştir. Fakat 10, 15 köyün tahdit muamelesi ikmal edilmiş, az bir mesai ile birkaç köyün tahrir ve tahdit muamelesinin hitam bulacağı anlaşıldığı için bunu sene ortasında lâğvetmeyi muvafık görmedik. Esasen bu senenin nihayetinde göreceksiniz ki, bu tahrir heyetini başka bir şekilde istihdam edeceğiz. Çumra ovasının tahririni başka bir zaman tehir ile heyetin vazifesini mühim şehirlerin musakkafatını tahrire kalbetmek Hazine için daha nâfi ve daha faydalı olacağını

düşündük ve o şekilde bir teklifle 1339 senesi bütçesinde Meclisi Âlinize geleceğiz. Fakat sekiz sene sarfı mesai edip birçok paralar sarf edildikten sonra buna karşı tahriri icra edilen arazinin kâğıt üzerinde tesbitini yapmaksızın senenin ortasında heyeti lâğvetmeyi faydadan ziyade zararlı gördüm. Onun için bu sene ipka ettim.

SÜLEYMAN SUDİ B. (Bayezîd) — Efendim burada tahrir ve tahdit heyeti müstahdemîni müteferrikası deniliyor, bu nedir?...

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Efendim onlar bütün mülhakattaki Maliye teşkilâtının, defterdarlıkların, muhasebelerin ve sairelerin müstahdeminidir.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahib) — Efendim Defterihakani işleriyle alâkadar olmak ve onları takibetmek üzere burada bir teşkilât yok mudur?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Bir müdür vardır.

MEMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahib) — Arazi muamelesi başlıbaşına bir muameledir Zannederim ki Maliye Vekâletinin Defterihakani umuruna mevaddı mühimmede hakkı nezaretleri olabilir. Fakat muamelâta aidolan hususatta o müdür daha ziyade alâkadardır. Ve Defterihakaniye taallûk eden hususatta müdür bunları daha iyi takibeder. Bu hususiaki muhaberatın Defterihakani Müdüriyetine hasredilmeyip de vekâlete hasredilmesi kırtasiye muamelâtını artırmaktan başka bir şeye yarar mı?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Efendim muamele tekerrür etmiş olmaz. Muamelâtı doğrudan doğruya yapan o müdüriyettir. Yalnız o müdüriyetten yazılan tezkerelerin bir kısmı vardır ki müdüriyet onları vekile sevk eder. Mesele bundan ibarettir. Diğer müdüriyeti umumiyelerde olduğu gibi bunda bir külfet yoktur.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Devamla) — Yani bugün muamele böyle değil...

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Hayır hayır!..

CEMİL B. (Kütahya) — Efendim Heyeti Celilenize vukubulacak mâruzatım usulü müzakereye aittir. Çünkü bu müzakere etmekte olduğumuz fasıl Maliye bütçesinin maaşat faslı olduğu için ve bundan bir gün evvel Makamı Riyasete takrir vermek suretiyle Heyeti Celilenize arz ettiğim, Zonguldak memurlarının iki kat maaşatı hakkındaki Kanunu hatırlatmak istiyorum.

ALİ CENANİ B. (Gaizanteb) — O tahsisatı fevkalâdenin içindedir ve o fasılda dâhildir beyim.

CEMİL B. (Kütahya) — Bu tahsisatı fevkalâde değildir.

ALİ CENANİ B. — Beyim tahsisatı fevkalâde faslına konmuştur ve onun içindedir. Zonguldak memurlarının maaşı, maaş faslında dâhil değildir. Müzakere edilen maaş faslıdır..

CEMİL B. (Kütahya) — Onlara vâkı olan zam için tahsisatı fevalâde verilmiyor. Bu tahsisatı fevkalâdeye ait değildi. Lâkin her ne ise oraya konmuş.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Efendim bendeniz izah edeyim.

FEYZİ Ef. (Malatya) — Basri Bey arkadaşımız pek doğru söylediler. Hakikaten Defterihakani muamelâtı bütün teşviş olunuyor. Kazalarda evraklar bir zamanlar malmüdürlerinin nezdinde kalır, ondan sonra takrir mal memurlarına gelir, onlarda kalır, bu muamele gayet uzun sürer. Gûya Maliye Vekâletinin işi yokmuş da bir de kendilerine bir iş olmak üzere Defterihakani işini üzerine alıyor. Her halde bir Emanet lâzımdır ve ona ayrıca bir memur lâzımdır. Zaten Maliye Vekâletinin işi çoktur. Binaenaleyh bunu da üzerine alması kanbur üzerine kanburdur.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Efendim Defterihakani İdaresinin mazbut bir şekle girmesi her halde lâzım ve hakikaten memleket için zaruridir. Halkın bütün muamelâtı tasarrufiyesini yapan bir idare, masraftan biraz tasarruf edeceğiz diye bu şekilde idame edilemez. Buna encümeniniz de kaanidir. Yalnız bu senenin nısfı geçmiştir. Bu teşkilât bu sene alâhalihi kalsın. Encümen Maliye Vekâletiyle gelecek sene için yapılacak bütçede Defterihakani İdaresinin daha mazbut ve daha muntazam bir surette tanzim edilmesi için birlikte çalışacaktır. Muhaberat meselesinin ne şekilde olacağını Maliye Vekili Bey izah ettiler. Mesele yalnız muhabere meselesi değildir. Muhabereye mal memurlarının tavassutu dolayısiyle Defterihakani idarelerinin umuru idarelerine, memurlarının azil ve nasbına ve dışardaki mal memurları müdahale ederek

işi teşevvüş içerisinde bırakmıştı. Encümen bunu ariz ve amik düşündü. Bundan sonra mal memurlarının Defterihakani muamelâtı idariyesinde bir hakkı müdahalesi kalmıyacaktır. Bu senelik bu şekil devam etsin. İnşallah gelecek sene 1339 bütçesinde daha muntazam bir şekle ifrağ edebiliriz.

ABDÜLKADİR KEMALÎ B. (Kastamonu) — Efendim! Mal memurlarının ifa ettikleri vazaifi kanuniye muayyendir. Hukuku tasarrufiye ile alâkadar olan Defterihakani işleri ise bilhassa ayrı kavanine tâbi ve Kanunu Medeni ile alâkadardır. Ferid Beyin Meclisten sormaksızın verdiği bir emirle Defterihakani idarelerinin Maliye emrine alınması birçok fenalıklara münasebetsizliklere sebebiyet vermiştir ve verecektir. Defterihakani idareleri umumiyet itibariyle maksadı temine kâfil olmamakla beraber uzun zamandan beri Defterihakani kitabetinde, Tapu memurluğunda ve ona müteferri vazaifte bulunmuş olanları derece derece tâyin ediyorlar. Aşağı - yukarı bir intizam temin edebiliyorlar. Maliye Vekâletine devrinden sonra bu idareye, Maliyenin açıkta kalan memurlarını Defterihakani memuru diye tâyin ettiler. Bunlar o işin ehli olamazlar, hattâ yüksekçe mevkide bulunanlar dahi ehil olamaz Çünkü, Maliyenin vazaifi başkadır, Defterihakaninin vazaifi başkadır. Bir hata olursa mafevkten verilecek emirlerle halledilebilir. Fakat diğerinden fena bir netice hâsıl olur. Bunu düşünmiyen Maliye Vekâleti bu vaziyetten feragat edecekse söyliyecek sözümüz yok. - Çünkü, kendileri öyle buyurdular - Fakat eski vaziyeti ıslah lâzım. Sonra bir emanet teşkil etmek lâzım, bu ise hayli bir masrafa mütevakkıftır. Maliye Vekili buyurdular ki : «Eğer biz iş görecek isek varidat veren yerlerde, vazifelerini tamamiyle hüsnüifa edecek teşkilât yapmak mecburiyetindeyiz.» Teşkilât yapmıyalım. Fakat fuzuli olan teşkilâtı yapmıyalım. Binaenaleyh, elzem ve zaruri olan teşkilâtı yapmıyacağız, demekte Meclisi Âlinin bir şeysi yoktur. Defterihakani idarelerinin haiz olduğu vazife ve salâhiyet göz önüne getirilecek olursa bu uğurda yapılacak masrafın heder olmıyacağını anlamakta müşkülât çekilmez. Binaenaleyh, Maliye Vekilinden hassaten rica ederim; Defterihakani işlerine mal memurları müdahale etmesinler ve mal memurları vasıtai muhabere olamaz. Olsa, olsa Defterihakani idarelerinin yazdıkları bir şeyi imza etmek hakkını haizdirler. (O da olamaz, sesleri) Şekli hazıriyle böyledirler, demek istiyorum. Bu da esas itibariyle hiç doğru değildir. Çünkü, hukuku tasarrufiyenin kanuni muamelâtından mal memurları aldanabilirler. Binaenaleyh, Defterihakani işleri yolunda cereyan etmek için eski vaziyeti muhafaza etmeli ve hattâ Heyeti Celileden son derece rica ederim ve son derece teftişe muhtaç bir daire olduğunu nazarı dikkate alarak buraya müfettişler tâyin etmelidir. Çünkü, Defterihakani dairesi bir arazinin, bir adamın elinden diğer bir adamın eline geçmesine sebeboluyor. Onun için teftiş meselesini ihmal etmemelerini rica ederim.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Efendim, zannediyorum ki, Defterihakani mesaili hakkında söz söyliyen rüfeka ile vekâlet arasında bir ihtilâfı nazar yok. Muhaberenin daha süratle ifasını temin için lâzımgelen işi vekâletin bir an evvel yapacağını arz ettim. «Varidat veren bir daireden teşkilât esirgenmez» Bu pek doğru bir sözdür. Fakat Defterhanelerden varidat alınabilmesi memleketin daha evvel refah ve salâha nail olmasiyle kaimdir. Bugün Defterhanelerin masrafı varidatından çok fazladır. Teftiş meselesi mühimdir. Bunun için zaten Maliye müfettişlerinin kadroları tevsi olunmuştur. Memleket muhtelif mıntakalara tefrik edilerek bütçenin Meclisi Âlice tasdikini mütaakıp muayyen mevakie müfettişler tâyin edilecektir. Bu müfettiş icabında Maliyeyi de Defterihakani idarelerini de, icabederse, Düyunu Umumiyeyi de ve hattâ bütün malî devairi teftiş edecektir.

ABDÜLKADİR KEMALÎ B. (Kastamonu) — Bu olamaz, hayaldir. Çünkü, mütehassıs değildir.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Olduğu kadar olacak. Bugün Defterihakani idarelerinin sırf şeklini muhafaza etmek için bu teşkilât muhafaza ediliyor. Orası bugünkü şekliyle varidat alınan bir daire değildir. Bu şerait altında varidat alınamaz da.. Bunu zamanına talik etmek mecburiyetindeyiz. Vâsi bir teşkilât bugün bir menfaat temin etmez, onun için bunu âtiye talik mecburiyetindeyiz. Şimdiki halde mevcudolan teşkilâtı müstakillen idare olunmak, yani muamelâtı hesabiyesi 1336 dan evvel nasıl mahallî mal memurla-

rının murakabesi altında ise yine o şekle rücu etmek üzere vekâlet lâzımgelen muamelâtı ifa edecektir. Teşkilâtı tevsi etmek ve Emanet yapmak icabederse ayrıca 1339 senesinde bunu düşünürüz.

ABDÜLKADİR KEMALÎ B. (Kastamonu) — Emanet yapmayın, fakat Müdürü Umuminin hakkını verin.

MAZHAR MÜFİD B. (Hakkârri) — Efendim tabiî encümen namına söylemiyorum. Şahsım namına söylüyorum.

REİS — Söz sizin değil, sizden evvel söz alan var.

MAZHAR MÜFİD B. (Hakkâri) — Belki arkadaşlarım müsaade eder. Arkadaşlar müsaade ediyor musunuz? (Hay hay sadaları) Efendim Ferid Bey zamanında Defterihakani daireleri bu şekle ifrağ edildikten sonra hiç şüphesizdir ki hem halk muamelâtında işkâl ve suubete uğramıştır, hem de Hazinei Devlet mutazarrır olmuştur. Zaten pekâlâ bilirsiniz, Defterihakani dairelerinin muamelesi minelkadim pek parlak değildir. Hattâ bir kayıt istediğiniz zaman maatteessüf eski memurlar; «Bir kayda zaferyab olunamadı» derlerdi. Defterihakani kuyudunda kayıt çıkarmak zafer addolunurdu. Bu böyleydi. Şimdi biz tuttuk ne yaptık? Ferid Bey zamanında o dairenin muhaberatını o dairenin âmiri olmak üzere muhasebecilere verdik. Bir arkadaşımın buyurduğu gibi meselâ bir malmüdürü iddia edebilirim ki Defterihakani muamelâtına katiyen bigânedir. Bu bir ihtısas meselesidir. Defterihakani memurluğu öyle hariçten bir adama verilecek memuriyet değildir. Çünkü halkın hukuku tasarrufiyesini temin edecek bir dairedir. Böyle bu muamelâtla iştigal etmemiş olan bir memura «Sen bunun âmirisin» demekle iş olmaz. Belki işi karıştırmış oluruz. Deniliyor ki «Ne zarar var? Yalnız muhaberata baksın» Efendiler elimde canlı misal var. Mazurum, kime geldiğini söylemem, bir muhasebeciye bir Defterihakani müdürü şunu gönderiyor, muhasebeci beyefendi zarfı bile eçmiyor, Defterihakani memurluğuna havale etmiş. Tezkere 22 tarihlidir. Defterihakani idarelerinin mal memurluklarına merbutiyeti o halde neyi temin etmiş? Mademki muhasebeci bey gelen kâğıdın münderecatını okumuyor. Bu neyi temin ediyor? Ben anlıyamadım. Bilâkis muamelenin muhasebeci beyin çekmecesinde yirmi gün kalmasını ve şu suretle bu şahsa mütaallik işin sürünmesini... Velhasıl bu Devlete kırtasiyecilikten, işkâlden başka bir fayda vermemiştir. Şu halde bendeniz Maliye Vekili Beyefendinin «muamelâtı eski şekle soktuk» demesinden Defterihakani idarelerinden beklediğimiz faydayı elde ettik, demek istediğini anlıyorum.

Fakat efendim, bununla fevait istihsal etmiş olmuyoruz. Muhaberatı eski şekle sokmakla beraber taşralarda da mal memurlarının Defterihakani memurlarına âmir olmasını bendeniz kabul etmiyorum. Onlar ayrı bir gayedir. Çünkü şöyle farz edinız beyefendiler! Tapu kâtibi var. Hattâ Defterihakaniye ait mühürler mal memurlarında, muhasebecilerde duruyordu. Beyefendi buyurdular ki, şimdi iade olundu. Tapu senedatını Defterihakani memuru kendileri mühürlemiyordu, geçen sene muhasebeciler başlamıştı mühürlemeye. Faakt şimdi iade edildi buyuruyorlar; bu tamamdır. Bunların Defterihakani memurlarına âmir olması doğru değildir. Çünkü mal memurları katiyen Defterihakani işlerinden bigânedirler, vukufları yoktur. Saniyen vukufları bile olsa mal memurlarının başından işleri aşmış iken, Maliye Vekilinin geçen gün burada buyurdukları gibi bizim teşkilâtı Maliyemiz bugünkü umuru maliyemizi tedvire kâfi değilken, bir de bilmedikleri bir işi mal memurlarının üzerlerine almakta mâna yoktur. Binaenaleyh ne yapacağız? Yine Maliye Vekili Muhteremi teşkilâtı sabıkayı idame edeceğiz, yeniden masraf kapusu açmaya lüzum yoktur, buyurdular. Efendiler! Bu yalnız masraf bütçesi değildir. Aynı zamanda varidat bütçesidir. Öyle hatırımda kalmış ki, vaktiyle Defterihakani varidatı mühim bir yekûna baliğ oluyordu. Alım, satım, bey ve ferağ gibi şeyler mühim miktarda varidat temin ediyordu. Daha buna mümasil birçok muamelât vardır ki, Defterihakaniye epeyce bir varidat temin ediyordu. Elimizde istatistik varsa ona bakarsak görürüz ki, bu varidat bugün tenakus etmiştir. Binaenaleyh bendeniz demiyorum ki, bir Defterihakani emaneti yahut Defterihakani Vekâleti yapalım. Burada bir Müdürüumumilik yapalım, (Var sadaları) var efendim, ama müstakil bir Müdürü Umumi değildir. Bendeniz salâhiyetsiz müdür istemiyorum. Hiç olmazsa Rüsumat Müdiriyeti Umumiyesinin salâhiyeti ne ise Defterihakani Müdürü Umumisine de o salâhiyeti verelim. Hiç olmaz-

sa onu da öyle bir dereceye irca etmelidir. Taşra memurlarını buraya, merkeze raptedelim. Maliye Vekâleti hakkı vekâleti itibariyle nezaret ve murakabe etsin. Eğer hakikaten Maliye müfettişlerinin bu Defterihakani ve Tapu muamelelerine vukufları varsa - pekâlâ - teftiş etsinler. Maliye müfettişleri, vücutlariyle iftihar edeceğimiz memurlarımızdan olmakla beraber, kâffesi ehliyet ve dirayetiyle mümtaz olmakla beraber zannederim ki, Defterihakani dairelerine giderlerse bir şey anlıyamıyacaklardır. Çünkü Defterihakani muamelâtının teftişi muhasebe idarelerinin teftişine benzemez. Beyefendiler! Cümlenizce malûmdur. Vaktiyle Defterihakani müdürlüklerinde bulunup da meleke ve mümarese kesbedenlerden Defterihakani müfettişleri tâyin olunuyordu. Ey bu iş bu kadar mühim midir? Evet okadar mühimdir. Çünkü, halkın hukuku esasiye ve tasarrufiye ve medeniyesini temin eden bir dairedir. Eğer efendiler! Halkın hukuku tasarrufiyesini temin edecek olan bu daireye tamamen ehemmiyet vermiyecek olursak netice itibariyle fenadır. Hepiniz bilirsiniz ki, Defterihakani idaresi demek, yalnız böyle hukuku tasarrufiyeye ait tapu senedi vermek değildir. Daha birçok vazaifi vardır. Zannederim ki, memleketimizde tahrir edilmemiş binlerce, yüz binlerce dönüm arazi vardır. Meselâ bugün halkın hukuku tasarrufiyesini ıslah edecek kadastro usulleri vardır. (Olamaz, sadaları) Olur efendiler. Nasıl olacağını söyliyeceğim. Olmaz diyenler buradan çıksın, söylesin Ben ne ile olacağını söyliyeceğim. Bugün bize lüzumu olmıyan bunca ihtiyat zâbitanı vardır. Niçin bunlar kadastro hidematı yapmasın? Yani geride istihdam ettiğimiz efendiler bundan daha mühim vazife mi görüyorlar? Bugün bu ihtiyat zâbitanını geri hidematında kullanıyorsunuz, o mu daha nâfidir? Yoksa Hazinei Devlete milyonlarca para getirecek ve Hazineye menfaati olacak bir vazife ile mükellef olmaları mı daha mühimdir? Binaenaleyh bendeniz bir daha teklif ediyorum. Maliye Vekilinden istirham ediyorum; buradaki müdürü umumiye diğer müdürlere verdikleri salâhiyet dairesinde salâhiyet versinler; onlar taşradaki memurların tmamiyle âmiri olsunlar. Bilhassa taşradaki mal memurları bilmedikleri bu işlere el sürmesinler, karışmasınlar ve halkın hukuku tasarrufiyesini ve muracaatını işkâl etmesinler. İnşallah duamız kabul olur.

FEYYAZ ÂLİ B. (Yozgad) — Âmin, Allah tesirini artırsın.

REİS — Efendim bir takrir var. Kütahya Mebusu Cemil Beyin «Müzakere kâfidir, faslın reye vaz'ını teklif ederim», diyor.

Müzakerenin kâfi olduğunu kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Efendim Basri Bey bir takrir veriyor. Bütçede tadilâtı mutazammın bir takrir değildir. Mamafih okuyacağım.

Riyaseti Celileye

1. Maliye Vekili Muhtereminin de va'it buyurdukları veçhile Defterihakani muamelâtı müstakil ve yalnız ciheti Maliyece Maliye Vekâletine merbuttur.

2. Merkezdeki müdürün, müdürü umumi salâhiyetini haiz olması lâzımdır.

3. — Bu senelik kadroda tahsisat tezyidedilmiyecektir. Bu suretle tasviben havalesini teklif ederim.

Karasi
Hasan Basri

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Efendim takrirde izah olunacak bir nokta gördüm. Defterihakani Müdüriyeti müstakil ve yalnız ciheti maliyesi Maliye Vekâletine merbut olunca bu takdirde hukuku tasarrufiyeden dolayı vekil mesul olamaz. Fakat nereye merbuttur?. Çünkü bir vekâlet değildir. Zannederim, arkadaşımızın fikri bu değildir. Defterihakani Müdüriyeti, Müdüriyeti Umumi halinde idare olunacaktır, denirse maksat hâsıl olur. Eğer bu şekil kabul edilecek olursa hukuku tasarrufiyeden hiçbir tarafa mesuliyet tevecüh etmiyecek bir şekle kalbedilmiş olur.

HASAN BASRİ B. (Karesi) — Maksadım Defterihakani muamelât ve muhaberatının işkâlâttan kurtulmasıdır.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Şu halde Maliyeye merbut müdüriyeti umumiye halinde idare olunacaktır. Bunu evvelce de Meclisi Âlinize şifahen arz ettim.

HAMDİ NAMIK B. (İzmit) — Memurinin azil ve nasbı müdüriyeti umumiyeye aittir.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Malûmuâliniz memurların azil ve nasbı için her

vekâletin bir nizamnamei dahilîsi vardır. Evvelâ encümen tarafından haklarındaki şikâyet tetkik olunur, sicillerine bakılır ve bir mazbata yapılır. O mazbata vekilin tasdikıne iktiran eder. Defterihakani Müdüriyetinin ise bir encümeni mevcut değildir. Çünkü Emanet teşkilâtı yoktur. Memurlar hakkındaki mesaili yine ahkâmı umumiyeye tâbi tutalım. Bunu encümen yapsın. Defterihakani Müdürü Umumisi de yalnız Defterihakani memurlarına ait mesail için encümende âza olarak bulunur. İkinci derece memurlarının azil ve nasbını zaten daire rüesası yapar. Mülhakattaki memurlara gelince pek tabiî olarak müstakil olduğundan Defterhane memurlarının inhası üzerine vali veya mutasarrıf tasdik eder. İdarei Umumiyei Vilâyat Kanunu mucibince zannederim ki, bu izahat kâfidir. (Kâfi; sesleri)

REİS — Efendim Vekil Beyle Meclisin reyi arasında hiçbir fark kalmıyor.

MAZHAR MÜFİD B. (Hakkâri) — Yalnız zapta geçsin.

REİS — Zapta geçti efendim. (Pekâlâ sesleri)

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Efendim ufak bir yanlışlık var. 11 nci maddede tahrir ve tahdit heyetinden sonra birtakım caizeler konmuş ve sonra müstahdemîn müteferrikası denmiş. Halbuki bu caizeler ile (Si) fazladır. İkisi de çizilecektir. Müstahdemîni müteferrika olacaktır.

REİS — Pekâlâ çiziyoruz. Efendim 60 ncı faslın yekûnunu reyi âlinize arz ediyorum. 60 ncı faslın yekûnu olan 454 823 lirayı kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Efendim intihap neticesini arz edeceğim. Adliye Vekili intihabına 162 arkadaş iştirak etmiştir. Muamele tamamdır. Rifat Bey (Kayseri) 66, Ali Süruri Efendi 58, Abdülkadir Kemalî Bey 17, Behcet Bey 10, Refik Şevket Bey 1, Osman Nuri Bey 1, Vehbi Bey 1 rey almışlardır. Bu hesapça ekseriyeti mutlakayı hiçbir arkadaş ihraz edememiştir. Binaenaleyh intihabı tekrar edeceğiz.

Hariciye Vekâleti Vekilliği için yapılan intihabata ise 157 arkadaş iştirak etmiştir. Binaenaleyh nısabı ekseriyet yoktur. Yalnız malûmat için arz edeyim. Bu zevattan 155 zat Rauf Beyefendiye rey vermiştir. (Kâfidir sesleri) Müsaade buyurun bendeniz berayı malûmat arz ettim. Nizamnamei Dahilî mucibince bu intihap da tekrar edilecektir. Beş dakika tenefüs.

Hitamı Celse; saat : 3,30

İKİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat; saat : 3,45

REİS — İkinci Reisvekili Musa Kâzım Efendi Hazretleri

KÂTİP — Âtıf Bey (Kayseri)

REİS — Celseyi küşadediyorum efendim. Hariciye Vekâleti Vekilliği için yapılan intihapta nısabı ekseriyet bulunamadı. Adliye Vekâleti intihabında da ekseriyeti mutlakayı kazanan arkadaş olmadığından yeniden intihap mecburiyeti vardır. Hariciye Vekili intihabına başlıyoruz. (İkisi birden olsun sesleri) Peki efendim. Hariciye ve Adliye vekâletleri intihabına başlıyoruz.

EMİN B. (Erzincan) — Hariciye Vekâleti için efkârı umumiye tebeyyün etmiştir, bilittifak reyi işari ile intihabedivirelim. (Âra toplandı)

REİS — Efendim reylerini istimal buyurmıyan zevat lûtfen istimal buyursun! İstihsali âra ihtam bulmuştur.

[Süleyman Sudi Bey (Bayezid), İsmail Subhi Bey (Burdur), Abdülgani Bey (Muş), Adliye Vekâleti için tasnifi âraya memur edilmişlerdir.]

[Kasım Bey (Muş), Memduh Bey (Karahisarı Şarki), Edib Bey (Batum) Hariciye Vekâleti için tasnife memur edilmişlerdir.]

REİS — Efendim ârâ tasnif edilinceye kadar Maliye Vekâleti bütçesinin müzakeresine devam ediyoruz.

F.	M.	Nev'i muhassasat	1337 senesi Muvazenei Maliye Encümeninee kabul edilen	1337 senesi Encümeninin tenkihatiyle Birinci Avans Kanunu tadilâtına göre 1338 senesi için tesbit olunan	1338 senesi için Hükümetçe teklif olunan	1338 senesi için Muvazenei Maliye Encümeninee teklif olunan
61		Levazım				
	1	İcraat	6 000	6 000	6 000	6 000
	2	Mefruşat	500	500	2 000	1 000
	3	Tenvir ve teshin	8 000	8 000	10 000	10 000
	4	Kırtasiye	20 000	20 000	20 000	18 000
	5	Kasa esmanı ve nakliye masarifi	500	500	1 500	500
		61 nci faslın yekûnu	35 000	35 000	39 500	35 500

REİS — Efendim 61 nci fasıl hakkında söz istiyen yok. Binaenaleyh 61 nci faslın yekûnunu kabul edip 62 nci fasla geçilmesini kabul edenler lûtfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

F.	M.	Nev'i muhassasat	1337 senesi Muvazenei Maliye Encümenince kabul edilen	1337 senesi Encümeninin tenkihatiyle Birinci Avans Kanunu tadilâtına göre 1338 senesi için tesbit olunan	1338 senesi için Hükümetçe teklif olunan	1338 senesi için Muvazenei Maliye Encümenince teklif olunan
62		Taşra müteferrikası	5 000	5 000	7 000	5 000

REİS — Efendim altmış ikinci fasıl hakkında söz istiyen var mı? Faslı reyi âlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

63		Üçüncü Bap - Masarifi müştereke				
	1	Masarifi muhakeme	20 000	20 000	20 000	20 000
	2	Defatır ve evrak masarifi tab'iye ve teclidiye ve bendiye nakliyesi	20 000	20 000	50 000	50 000
	3	Kıymetli evrak masarifi tab'iye ve teclidiye ve bendiye nakliyesi	25 000	25 000	25 000	25 000
	4	Rüsumu istihlâkiye bandrolları teclidiye ve bendiye ve nakliyesi	10 000	10 000	10 000	
	5	Evrakı nakdiye masarifi				
	6	Memurin harcırahı	35 000	35 000	35 000	35 000
	7	Maliye müfettişleri harcırahı	10 840	10 840	25 000	20 000
	8	Hicaz memurları muhassesatı				
	9	Tahriri emlâk ve tadili kıyem masarifi	5 000	5 000	5 000	5 000
	10	İstirdadedilen mahaller kuyudatı masarifi ıslahiyesi	—	—	—	5 000
		63 ncü faslın yekûnu	125 840	125 840	170 000	160 000

CEMİL B. (Kütahya) — Efendim; 63 ncü faslın 4 ncü maddesinde rüsumu istihlâkiye bandrolları vardır.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Evet efendim, encümence tayyedilmiştir.

CEMİL B. (Devamla) — Bendenizin arz etmek istediğim bu münasebetle eşyayı memnua etiketleri hakkındadır. Mesmuatıma nazaran ya Gazianteb'de veyahut Maraş'da gizli satılan eşyayı memnua hakkında Maliye Vekâletinden ne yolda muamele yapılacağı sorulmuş; Maliye Vekâleti de Dahiliye Vekâleti Celilesine yazmış; Dahiliye Vekâleti de «Gazianteb'de veyahut Maraş'da eşyayı memnua hiç olmazsa gizli satılıyor, fakat burada aşikâre satılırken bu suali benden niye soruyorsunuz? Bu, mucibi istiğraptır» demiş. Eğer bu işittiğim doğru ise bendeniz Maliye Vekili Muhtereminden soruyorum ki, Ziynet eşyaları Kanununun 4 ncü maddesi mucibince eşyayı memnuanın üzerinde etiketi olmıyanlar

kaçak addedilecek iken Maliye Vekâleti bu vazifeyi niçin ifa etmiyor? Bugün bütün çarşı eşyayı memnua ile doludur. Kendilerinden bunları soruyorum ve bundan dolayı kendilerini mucibi muahaze buluyorum.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Efendim eşyayı memnuanın memlekete kaçak suretiyle dâhil olduğunu ve çarşıda satılmakta olduğunu ve buna karşı Maliye Vekâletinin bir şey yapmadığını Cemil Bey arkadaşımız bahis buyuruyorlar. Fasla taallûku olmamakla beraber sual olduğu için bendeniz müsaadenizle cevabını arz edeyim. Malûmuâliniz eşyayı memnua hakkında Meclisi Âliniz evvelce bir kanun kabul etti. Bu kanunla tamamen, yani yüzde yüz memnuiyeti temin etmek ihtimali mevcudolmamakla beraber; kanun âzami surette tesirini göstermiştir. Evvelâ geçen sene memleketin en geniş ziraat mıntakası olan Eskişehir ve Karahisar livalarının bir kısım âşarı cibayet edilmediği halde bu Eşyayı memnua hakkındaki Kanun hariçten zahire ithalini menetmiş olduğundan geçen seneki âşar âzami fiyatla satılmıştı. Bu sene dahi 16 livanın ihalei katîyesi icra edilmiştir. Ve bu 16 livanın - verdiği fikre nazaran - senei sabıkaya nispetle yüzde 22 derecede bir tezayüt mevcuttur ki, bu da şayanı şükrandır. Ve yine bu kanunun ve âzami târifenin tatbiki dolayısiyle gümrüklerimizi hariçten gelen bâzı mevadda karşı kapalı tuttuğumuzdan memleket bunun tesiri maddi ve mânevisini görmüştür. Tahattür buyurursunuz ki, geçen sene Ziynet eşyası Kanunu müzakere edilirken Heyeti Celilenize arz ettim ki, muhafaza teşkilâtına çok ehemmiyet ve kıymet vermek mecburiyeti karşısındayız ve hattâ Meclisi Âliniz her işte tasarrufa taraftar olduğu halde Rüsumat Muhafaza Teşkilâtında âzami teşkilâtı kabul etmiş ve bu teşkilât da yapılmıştır. Ve yine iki gün evvelki müzakerede arz ettim ki, halle muhtâç on, on beş müsadere edilmiş kaçak eşya meselesi vardır. Bunlar kısmen müsadere edilmiş, kısmen mahkemeye verilmiş, kısmen Gümrük idarelerinde henüz müsadere kararları ittihaz edilecek mahiyettedir ki, bunlara ait lâyihai kanuniyeyi va'di âcizi Meclisi Âlinin Perşembe günkü celsesine yetiştirmekti. Dün de arz ettim, onun müzakeresinde uzun tafsilât arz edeceğim. Fakat elde bulunan, vaktiyle Rüsumat muhafaza teşkilâtının noksanlığı dolayısiyle şuradan buradan memlekete dâhil olan eşyayı memnuayı böyle her gün çarşıları yoklama suretiyle elde etmekte ne kadar külfet ve suubet olduğunu takdir buyurursunuz. Sonra tatbikatta birçok yanlışlıklar olduğu için ilk günlerde Gümrük memurları... (kâfi sesleri) Sualdir efendim, bu vesile ile cevap veriyorum. Gümrük memurları bu eşyanın elde mevcut şu eşyanın şu fasla mı bu fasla mı ait addedileceği hususunda müşkülât ve tereddüde düştüler. Bir kısım eşyayı memnua olduğu halde gümrüklerden Resmi verilmek suretiyle eşyayı memnua addedilmiyerek geçmiştir. Bir kısmı da kaçak suretiyle geçmiştir. Ve bu da muhafaza teşkilâtının noksanlığından ileri gelmiştir. Bu kanun memlekette tatbikatta tesirini gösterdikten sonra birçok mahallere âni ve serî olarak merkezden verilen emir üzerine zabıta bâzı mağazaları muayene ederek müsadere muamelâtı yapmıştır. Fakat teşkilâtımız noksan iken muhafaza teşkilâtını ikmal etmezden evvel böyle her gün çarşıyı yoklamak suretiyle eşya elde etmekten zannederim ki, fayda hâsıl olmaz. İstenilen fayda âzami faydadır. Yoksa hiçbir kanun yüzde yüz tesirini göstermez. Bu vesile ile şunu da arz edeyim ki, dünyada en muntazam Gümrük teşkilâtına malik olan Avrupa'da dahi, Kolordu teşkilâtı derecesinde muhafaza teşkilâtına malik olan devletlerde dahi Gümrük kaçakçılığı mevcuttur. Binaenaleyh; böyle ufak tefek şeyleri bertaraf etmek için çalışmakla beraber tamamen bertaraf edileceğini zannetmiyelim. Kanundan yüzde doksan nispetinde fayda hâsıl olmuştur. Zaten o kanunun tadil ve ilgası için ayrıca bir teklif vardır. Onu da re'sen müzakere edeceğiz. Diğer hususatı onun müzakeresine talik ediyorum. Bütçe müzakeresinde, izahatımı ikmal zımnında pek tabiî olarak sorulan suallere bendeniz de cevap verdim.

NUSRAT Ef. (Erzurum) — 1337 senesinde, onuncu maddeye bakınız efendiler. 1337 senesinde sıfır geçiyor. 1338 senesinde dahi Hükümet bir şey teklif etmediği halde encümen beş bin lira kabul etmiş. İstirdadedilen mahaller kuyudatımın ıslahı bu beş bin lira ile değil, yüz bin lira ile değil, bir milyon lira ile de olmaz.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Arz edeyim efendim. Bunu bendeniz teklif ettim, encümen de muvafakat buyurdu. Adana kuyudatının işgal zamanında her hangi bir suretle berbat edildiğini ve bunun derhal tecdidi zarureti hâsıl olduğunu ve Meclisi Âlinizin uzun bir mü-

zakere neticesinde Maliye Vekâletine salâhiyet verdiğinizi derhâtır buyurursunuz. İşte o müstacel ve mübrem iş için bu tahsisat konmuştur. Bu 1337 de yoktur. 1338 de lâzımdır. Çünkü zaten o zaman o memleketler bizim elimizde değildi. Ondan sonra istirdadedildi. Bu para umumi kayıt için değildir. Elde mevcut kuyudatın tekrar bizim işgalden evvel bırakmış olduğumuz şekle göre tahrir ve tanzimi için konmuştur.

CEMİL B. (Kütahya) — Bugün eşyayı memnuayı çarşıda tahriren ilân ediyorlar. Bunu neden nazarı dikkate almıyorsunuz?

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Rica ederim, müzakereyi sadede irca buyurunuz. Böyle bütçe çıkmaz.

REİS — Efendim başka söz alan yok. Faslın müzakeresini kâfi görenler lûtfen el kaldırsın. Müzakere kâfi görülmüştür. Efendim iki takrir var. Biri Erzurum Mebusu Nusrat Efendinin diğeri de Antalya Mebusu Mustafa Beyin takriridir.

Riyaseti Celileye

Bütçenin ademimüsaadesine mebni arazi tahririne mukabil gösterilen elli bin liranın bu senelik tayyiyle meselenin senei âtiyeye talikını teklif ederim.

Erzurum Mebusu
Nusrat

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Efendim, esbabı mucibesini arz ettim. Meclisi Âlinizin evvelce kabul buyurduğu bir karar neticesidir. Maksat Adana kuyudatı Hakaniyesinin ıslahıdır. Malûmuâliniz işgal zamanında kuyudatı Hakaniye bir emirle başka bir şekle konmuştur.

NUSRAT Ef. (Erzurum) — Kabul ettim efendim. Takriri geri alıyorum.

Riyaseti Celileye

İstanbul'dan memur celbi ve vilâyat memurlarının sıkı sıkı tebdili gibi sebeplerle geçen senelerde zait ve fahiş harcırah sarf olunduğundan bu sene de buna mahal kalmamak için bu fasılda muharrer (35 000) lira harcırahın (15 000) liraya tenzilini teklif eylerim.

Antalya Mebusu
Mustafa

(Kabil değil sadaları.)

Riyaseti Celileye

Maliye müfettişlerine verilmekte olan ikamet yevmiyelerinin on günle tahdit ve takyidini teklif eylerim.

Kütahya Mebusu
Cemil

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Efendim, harcırah (1336) senesinde otuz beş bin lira idi. (1337) senesinde de aynı miktar... (1338) senesi için de aynı miktarı teklif ediyoruz. Derhâtır buyururlar ki, Adana ve havalisiyle Elviyei Selâse, ki, yedi sekiz livanın (1337) senesinde tahsisat ve harcırahları bütçede dâhil olmadığı ve (1338) seneni bütçesine ilâve edildiği ve o nispete göre harcırahlar ve diğer müteferrikalara tefrik edildiği halde bilhesap onunla arzu edilen tasarruf dairesinde temini maslahat mümkün olacağına kanaat ettik. Otuz beş binden noksan olması mümkün değildir. Çünkü saha gayet geniştir. Maliye Teşkilâtı birçok memur istihdamını âmirdir. Onun için arz ettiğim gibi 35 bin liraya (1338) senesi için ilâve olarak ayrıca hisse istenilmiyor. Bunun için 35 bin liranın kabulünü rica ediyorum. Maliye müfettişlerinin yevmiyesine gelince; onların kanunu mahsusla yevmiye ve harcırahları muayyen ve musarrahtır. Yalnız Maliye müfettişlerine fazla yevmiye vermemek için 57 nci fasılda kabul ettiğiniz müfettişlik kadrosuna göre müfettişleri muayyen mıntakalara tefrik ve bir merkez tâyin edeceğiz. Merkezde on beş günden fazla bulunursa zaten yevmiyeye kanunen kesbi istihkak edemez. Şimdi elimizdeki memleketi muayyen mıntakalara tefrik ederek her mıntakaya bir müfettiş göndereceğiz. Olmadığına göre seyyar bulunuyorsa fazla harcırah alıyorlar. Bu esasa göre düşünülerek harcırah bu miktar vaz'edilmiştir. Fazla yevmiye vermek imkânı yoktur.

Eğer yevmiyelerde verilen paradan tenzilât yapmak iktiza ederse arz ettiğim gibi müfettişlere verilen Harcırah ve yevmiye hakkındaki Kanunu mahsusun tadili iktiza eder, ki, o da ayrı bir meseledir. O kanunun tadili lâzım mıdır, değil midir? Bütçe ile halledilmez. Yalnız Maliye müfettişleri harcırahları 1337 senesine nispeten fazla olmasındaki esbabı mucibeyi de arz edeyim. Bundan evvel derhâtır buyurursunuz ki, kanunu mahsusla Rüsumat dai-

relerinde şimdiye kadar mevcudolan bir müfettişlik teşkilâtı kabul buyurdunuz. Rüsumat bütçesinden bunlar çıkarılarak Maliye bütçesiyle tevhidedildi. Onun içindir ki, burada görülen müfettişlik tahsisatı hem Maliyenin, hem Rüsumatındır. Fazlası da Meclisi Âlinin Rüsumat müfettişlerini ihdas etmesinden mütevellittir. Binaenaleyh kabul edilen müfettişlik kadrosuna göre bu harcırah tamam olabilir. Fakat tenzilât yapılırsa nâkıs kalır. O zaman tekrar tahsisatı munzamma istemek zaruri olur.

CEML B. (Kütahya) — Müsaade buyurulur mu? Bendeniz eğer buyurdukları gibi Maliye müfettişlerinden on beş günden fazla oturanlar yevmiye alıyorlarsa çok görmem ve sözünüzü de senet ittihaz ederim.

REİS — Efendim, takrirleri reye koyuyorum.

(Antalya Mebusu Mustafa Beyin takriri tekrar okundu.)

REİS — Antalya Mebusu Mustafa Bey bunun on beş bin liraya tenzilini teklif ediyor. Bu otuz beş bin liranın, on beş bin liraya tenzilini kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmemiştir. Kütahya Mebusu Cemil Beyin takririni reye vaz'ediyorum.

(Cemil Beyin takriri tekrar okundu.) (Geri alıyor sesleri.)

CEMİL B. (Kütahya) — Takririmi geri alıyorum efendim.

REİS — O halde efendim başka tadilname kalmamıştır. 63 ncü faslın müzakeresini kâfi görerek 64 ncü fasla geçilmesini kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

F.	M.	Nev'i muhassasat	1337 senesi Muvazenei Maliye Encümenince kabul edilen	1337 senesi Encümeninin tenkihatiyle Birinci Avans Kanunu tadilâtına göre 1338 senesi için tesbit olunan	1338 senesi için Hükümetçe teklif olunan	1338 senesi için Muvazenei Maliye Encümenince teklif olunan
64		Emlâki Emirîye masarifi				
	1	Harcırah ve yevmiye	1 500	1 500	1 500	1 000
	2	Masarifi mütenevvia	10 000	10 000	30 000	30 000
	3	Cibayet memurini muvakkatesi ücuratı	10 000	10 000	10 000	5 000
	4	Zürraa tavizen verilecek tohumluk ve zahire ile çift hayvanatı esmanı	5 000	5 000	5 000	5 000
	5	Varidat alınan emlâk ve arazii emirîyenin inşaat ve tamirat ve hafriyatı	10 000	10 000	15 000	5 000
	6	Ciheti askeriyeden müdevver çiflikât maaş masarifi	—	—	—	—
	7	Etfal Hastanesi etrafındaki mahallerin bedeli istimlâki	—	—	—	—
	8	Tefevvuz olunan emvali gayrimenkule bedelâtı	10 000	10 000	10 000	10 000
	9	Emlâk ve mebanii emîriye icarat mukataat vakfiyesi	2 000	2 000	2 000	2 000
		64 ncü faslın yekûnu	48 500	48 500	73 500	58 000

REİS — Altmış dördüncü fasıl hakkında söz istiyen var mı?

HASİB B. (Maraş) — Bu fasılda masarifi mütenevvia vardır. Bunu izah buyursunlar.

MALİYE MÜSTEŞARI ZEKÂİ B. — Efendim emlâki emîriyeye müteferri ve emlâki emîriyenin istilzam ettiği her nevi masraf bu fasıldadır.

YASİN B. (Gazianteb) — Emlâki emîriye için ne gibi masraf olur efendim?

MALİYE MÜSTEŞARI ZEKÂİ B. — Emlâki emîriyenin masarifi mütenevviasıdır. Emlâki emîriye namı tahtında gerek menkul, gerek gayrimenkul ne kadar mal mevcut ise bunların istilzam eylediği birçok mütenevvi masarif vardır. Meselâ bu sene elimize birçok tiftik geçmiştir. Ve bunların masrafını masarifi mütenevvia maddesinden temin ediyoruz. Eğer masarifi umumiye faslından bunun naklini temin edersek...

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Müsaade buyurur musunuz? Meclisi Âlinin kabul buyurduğu Emvali metruke Kanununun tatbikından dolayı icabeden bir masraftır. Fazlası odur. Diğer kısmı, elde mevcut emvali metrukenin idaresine ve müstahdeminine ve dairesine verilen şeylerdir.

YASİN B. (Gazianteb) — Efendim sizin buyurduğunuz sekizinci, dokuzuncu maddelerde verilmiştir ve otuz bin lira masarifi mütenevvia namı altında beşinci fasılda vardır. Emlâki **emîriye masrafı var mı?**

HASİB B. (Maraş) — Efendim bir beş bin lira emlâki emîriye faslı var, bir de otuz beş bin lira dokuzuncu fasılda var. İki oldu. 37 bin lira tiftik ve yapağının pazara nakli için çok değil midir?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Efendim emlâki emîriye denince Devletin uhdesinde bulunan ne kadar emlâki emîriye varsa bunların idaresi demektir. Hattâ emlâki emîriye faslından emaneten muvakkaten idare olunan kısım da mevcuttur. Bâzı mahallerde çiftlikler vardır. Meselâ Sultansuyu Çiftliği ve saire vardır. Bâzı mahallerdeki tiftik, yapağı meselesi yalnız bu seneye ait meseledir. Diğer taraftan Emvali metruke Kanununun tatbiki dolayısiyle icabeden masraf vardır ki emvali metrukesi çok olan mahallerde ayrıca ücretle - ki ilerde tekaüdiye ve mazuliyet maaşlarına nail olamamak için - muvakkat müddetle ücretli memur istihdam etmek mecburiyeti hâsıl olmuştur. Bu masraf onların karşılığıdır.

HASİB B. (Maraş) — O halde bunlar varidat bütçesinde de vardır.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Pek tabiî efendim, varidat bütçesinde dâhildir.

CEMİL B. (Kütahya) — Hasan Bey, «Zürraa tavizan verilecek tohumluk zahire ile çift hayvanatı esmanı» bu, kime verilecek?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Bütün zürraa değil, Emlâki emîriyeden olan çiftliklerdeki zürradan malûmuâliniz âşar alırız ve malûmuâlinizdir ki arazi Devletindir. Onlardan, o araziden dolayı icar alırız. Onlar ortakçıdır. Bu fasıldaki para o çiftçilere yapılan muaveent meselesidir. Bütün memlekete aidolan değil, memleket zürraına yapılacak muavenet, İktisat bütçesine aittir. (Müzakere kâfi, sesleri)

REİS — Efendim, başka söz alan yok. Altmış dördüncü faslın müzakeresini kâfi görüp altmış beşinci fasla geçilmesini kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir. Efendim, bir takrir var :

Riyaseti Celileye

Maliye Vekili Hasan Beyle Müsteşar Beyin masarifi mütenevviayı açıkça izah edememesiyle de anlaşılıyor Bu 64 ncü faslın ikinci maddesindeki (30) bin lira fazladır Binaenaleyh, tayyını teklif eylerim.

Gazianteb Mebusu
Yasin

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Zannederim ki, kapalı arz etmedim. Bundan daha açık izah edilemez (Kâfi, sesleri)

F.	M.	Nev'i muhassasat	1337 senesi Muvazenei Maliye Encümeninee kabul edilen	1337 senesi Encümeninin tenkihatiyle Birinci Avans Kanunu tadilâtına göre 1338 senesi için tesbit olunan	1338 senesi için Hükümetçe teklif olunan	1338 senesi için Muvazenei Maliye Encümeninee teklif olunan
65		Masarifi tahsiliye				
	1	Malsandıklarınca cibayet olunan ağnam masarifi	50 000	50 000	50 000	50 000
	2	Malsandıklarınca cibayet olunan âşar masarifi	30 000	30 000	50 000	30 000
	3	Düyunu Umumiye İdaresine tevdi olunan varidata ait cibayet masarifi				
	4	Tahsilât komisyonlarının âzayi gayrimuvazzafa yevmiyesi				
	5	Tahsil memurları masarifi devriyesi	2 000	2 000	—	—
	6	Ücreti imlâiye	1 000	1 000	—	—
	7	Evrakı nakdiye aidatı tahsiliyesi	50 000	50 000	25 000	10 000
	8	Kâtibiâdillere ita olunacak aidat				
	9	Temettü, Harb Kazançları Vergisi masarifi	30 000	30 000	20 000	20 000
			5 000	5 000	2 500	5 000
	10	Süvari tahsildarları yem bedeli	33 000	33 000	—	37 500
	11	Sigara kâğıdı inhisarı masarifi	100 000	100 000	100 000	—
		Yekûn	1 201 000	1 201 000	1 147 500	152 500

MALİYE VEKİYİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Bu fasla bir zam teklif edeceğim, müsaade buyurursanız bendeniz söyliyeyim de ondan sonra... Efendim! Âşar masrafına Hükümetçe elli bin lira teklif edilmiş, Encümeni Malî bunu otuz bin liraya tenzil etmiş, halbuki otuz bin liranın kâfi gelmiyeceği anlaşılıyor. Gerçi ihale bitmemiştir. Fakat şimdiye kadar mülhakatın vâkı olan taleplere göre bu para kâfi gelmiyecektir. Elli bin liraya iblâğını teklif edeceğim. Tahakkuk ettiği takdirde sarf edilecek paradır. Tahakkuk etmezse tabiî yine sâyi Hazine olarak kalacaktır. Esbabı mucibesi de yine 1337 senesinde otuz bin lira idi, 1337 senesinde Gazianteb havalisi ve Adana havalisi elimizde değildi, tabiî oralar elimizde olmadığı için oraların âşarını, varidatını almadığımız gibi masraf da yapamıyorduk. İkinci mesele de cephede, geçende derhatır buyurulur ki ateş hattı için âşarın tahmin usuliyle heyetler göndermek suretiyle cibayeti hakkında bir kanun kabul edilmişti. O da fazla masrafı istilzam ediyor. Bunun için Maliye Vekâletinin teklif ettiği elli bin lirayı kabul buyurmanız lâzımgeliyor. Bu para belki sarf olur, belki olmaz. Fakat otuz bin liranın kâfi gelmiyeceği mülhakattan vukubulan taleplerle anlaşılıyor. Bir iki ay sonra Meclisi Âlinize gelmekten ise şimdiden hakayıkı arz ve teklif etmeyi daha faydalı gördüm. Bunu ellin bin lira olarak kabul buyurunuz. Çünkü âşar hususunda bu seneki tezayüdümüz lehülhamd velminne şayanı şükrandır. Fakat arz ettiğim gibi memur gönderdiğimiz surette bâzı mahallerde kabul buyurulan kanun mucibince tahmin usulü caridir ki bu muayyen manatıkta fazla masarifi istilzam edecektir. Bu

itibarla elli bin liranın kabulünü rica ediyorum.

OSMAN B. (Lâzistan) — Encümenin bu baptaki fikri nedir? Encümen bu husustaki fikrini söylesin.

MUVAZENEİ MALİYE ENCÜMENİ REİSİ ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Efendim Encümen Maliye bütçesini tanzim etmiş olduğu zamanda gerek Siverek'de, ve gerek harb sahasında tahmin usulünün tatbik olunacağından haberdar değildi. Tabiî bu usul bütçesinin tanziminden sonra gelmiştir. Tahmin için gelen memurların maaş ve masrafları bunun haricinde dir. Onun için bir miktar zammetmek lâzım. Binaenaleyh faslı encümene gönderiniz. Orada tetkik edilsin..

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — (Gümüşane) — Efendim bu tahmindir.. Mâlûmualiniz tahakkuk ederse sarf edilecektir. Fakat tahakkuk edeceği anlaşılıyor. Bunu Maliye Vekâletinin teklifi veçhile kabul buyurursanız bittabi evrakı müsbite neticesinde sarf edilecektir.

HASİB B. (Maraş) — Efendim bendenizin nazarı dikkatini celbeden şey bu (65) nci fasılda (9) ncu numaradaki miktardır. Temettü Harb Kazançları Vergisi masarifi olarak Hükümet beş bin lira kabul ediyor. Bunu anlamadım, bir de beş bin lira kimlere verilecektir? Ve ne miktar veriliyor? Bunu da anlıyamadım, bu tahsisat 1337 senesinde dâhil olmasına nazaran 1338 de de tevali ettirilen komisyon şimdiye kadar kaç bin arzuhale bakmıştır? Bunların kaçını çıkarmıştır? Bunu soruyorum lûtfen izah buyursunlar..

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Efendim 1337 senesinde Harb Kazançları Vergisi için konulan para bidayet komisyonlarına, tarh komisyonlarına aidolan tahsisattır. Malûmuâliniz, 1337 senesinde Meclisi Âliniz bir maddei kanuniye ile İstanbul'un neşretmiş olduğu kanunu muvakatın veya kararnamenin Maliye Vekâletince tatbik edilmesine ve verginin tahakkuk ettirilmesine müsaade etti. Ondan sonra vilâyete emir verildi. Mülhakata emir verildi. Tarh komisyonlarına nizamnamesine tevfikan verilecek olan yevmiye ücreti huzurun karşılığı olmak üzere konulan on beş bin lira oraya aittir. 1338 senesine aidolan beş bin lira tahsisata gelince : Evet, 1338 senesi Şubatında Meclisi Âliye takdim edilen bütçeye iki bin beş yüz lira olarak konulmuş, fakat ahîren tahkikat ve tetkikat neticesinde bunun beş bin liraya ihtiyacı olduğu için tahminî olarak bu miktar vaz'edilmiştir. Evvelâ farkı arz edeyim de ne suretle para tediye edileceğini de ayrıca arz ederim. Malûmuâliniz işmdiye kadar, yani 1337 senesinden şimdiye kadar Harb Vergisi tahakkuk ettirildiğine göre, Adana ve havalisinde Harbi Umumide mühim miktardaki Servet Vergisi tahakkuk ettirilmemişti.

Yani Umumi Harbde servet edinen zenginlere Temettü Vergisi tahakkuk ettirilmemiştir. Bunlara 1337 senesinde başlandı. Bunlardan evveli emirde mutazarrır olanların hakları bittabi nazarı dikkate alınacak. Fakat, Harbi Umumide belki - isimden bahsetmiyeceğim - milyonlar kazanan ve bugün Avrupa'da şurada burada o paradan istifade edenleri de ihmal etmek lâzımgelmez. Kanun mutlak idi.. Maliye Vekâleti Adana, Mersin ve sair mahallerde de Harb Kazançları Vergisinin tahakkuk ettirilmesi ve bidayet komisyonları için lâzımgelen tebligatı yaptı. Bu bidayet komisyonları yalnız ahîren istihlâs edilen mahallerde teşekkül etmiştir. Bu zamaim onun karşılığıdır. Ve bu kadar tahakkuk eder veya etmez; o ayrı bir meseledir. Bunun sureti sarfı elde mevcut kanuna istinadeder.

YASİN B. (Gazianteb) — Bu komisyonlar kimlerden teşekkül ediyor?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Şu nizamname ve kanun mucibince bidayet komisyonu kimden teşekkül ederse ondandır. Ticaret odasından, belediyeden, meclisi idare âzayı müntahabesinden, bir de mal memuru... Maliyenin bidayet komisyonlarında bir âzası vardır ki, o da mal memurudur. Diğerleri ahalii mahalliyeden yani heyeti müntahabedendir. Onlar tahakkuk ettirirler. Elde mevcut kavanin ve nizamata tevfikan birçok esaslar vardır. Bu esasları nazarı dikkate alarak defter isterler. Alırlarsa bu suretle muamele yaparlar. Defter verilmezse ne muamele yapacakları ve saire, vazaifi dahiliyeye aittir. Onların tafsilâtına girmiyorum. Yani bidayet komisyonlarında Maliye tarafından memur bulunan bir âza vardır. Üç âza heyeti müntahabeden alınır. Bunlar ahali tarafından intihabedilirler. (Gürültüler)

Müsaade buyurunuz, efendim. (Gürültüler) Reis Bey, rica ederim silsilei kelâmımı bozmasınlar, ondan sonra ne isterlerse onu sorsunlar, cevap vereyim.

Efendim, gerek bidayet komisyonlarında, gerekse temyiz komisyonlarında, müntahabolan âzaya ne verilir? Muvazzaf olan memurine ne verilir? Bunlar ayrıca muayyendir. Bunların müddetleri vardır. Muvazzaf olan memurine maaşı aslileri nispetinde muvakkat bir zaman için bir para verilir. Muvazzaf olmıyan âzalara da huzur ücreti verilir. Bittabi bu ücreti huzur yalnız içtima günlerine aittir Temyiz Komisyonuna gelince : Yine o kanuna tevfikan ve o kanunun emri mucibince Maliye Vekâletinin tanzim edeceği nizamname ki, o nizamname daha evvel kanunu muvakkat suretinde İstanbul Maliye Nezareti tarafından tanzim ve neşredilmiştir. O nizamname mucibince Temyiz Komisyonuna verilecek yevmiye eğer ashabı maaştan ise bütün komisyonun devam edeceği müddetçe âzaya iki aylık maaşı asli nispetinde, komisyonun reisine üç aylık maaşı asli nispetinde mükâfat verilir. Âzalarına beş lira ücreti huzur verilir. Elde mevcut bulunan kanun ve nizamname mucibince böyledir ve muamele bundan ibarettir. Komisyonun müddeti içtimaı üç aydır, tetkikat hitam bulmazsa Maliye Vekili bir ay temdide salâhiyettardır. Dört ayda da hitam bulmazsa ondan sonra bittabi Meclisi Âlinize arz etmek lâzımgelecektir. Ve verilecek karara göre muamele yapmak tabiîdir. Bu dört ay müddet zarfında verilecek tahsisatla arz ettiğim âzalara bulundukları güne aidolmak üzere beş lira ücreti huzur verilir. Bu âzalar memurini muvazzafa ve mütekaidinden ise almakta oldukları maaşı aslinin - ki tahsisatı fevkalâde dâhil değil - reise üç aylık maaş nispetinde mükâfat vermektir. (Hakkı huzur verilmez mi?, sadaları) Hayır, memur olanlara bu nispette verilir. Başka hakkı huzur verilmez. Yalnız hariçten gelen ve memur olmıyan âzaya hakkı huzur verilir ki, onların hariçte maaşı yoktur.

Komisyonun mesaisine gelince : Bu para her ay için verilmez. Asıl müddet üç aydır. Maliye Vekili de bir ay temdide salâhiyettardır. Bütün bu müddet zarfında muvazzaf olan âzaya iki aylık maaşı asli nispetinde, reise üç aylık maaşı asli nispetinde, hariçte olanlara da içtima günlerinde olmak üzere beş lira ücreti huzur verilir.

Komisyon, bidayeti teşekkülünden şimdiye kadar dört yüz sekiz mesele intacetmiştir.

HASİB B. (Maraş) — Tarih lûtfedilir mi?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Yirmi üç Mayıstan bundan iki gün evveline kadar dört yüz sekiz madde intacetmiştir. Bin sekiz yüz beş dâva daha mevcuttur. Şimdi bunların uzun olmasının esbabını da arz edeyim. Malûmuâliniz evvelce bu kanun tanzim edildiği vakitte komisyon on altı âzadan teşekkül edecekti ve üç komisyona ayrılacaktı. Ve her komisyon ayrı ayrı müstakillen hüküm verecekti. Bu, bütün Heyeti Temyiziyenin Reisi mühim gördüğü dâvayı, mevaddı, Heyeti Umumiye halinde âzayı toplayıp oraya sevk edecekti. Fakat âhiren Harb Kazançları Vergisi, Temyiz Komisyonunun teşkiline dair Kanunun gösterdiği evsaf ve şerait mucibince böyle on altı âzadan ve Reisle beraber on yedi zatı o evsaf ve şeraiti haiz olmak üzere ki, o evsaf ve şerait; maliyeden ise, Defterdarlık etmiş bulunacak, Adliyeden ise, istinaf reisliğinde veya istinaf âzalığında şu kadar müddet bulunmuş olacak : Bu şeraiti haiz bu kadar adam bulmak mümkün olmadığı için Meclise müracaat edildi. Kanun tadil edildi. Ve altı âza, bir reisten ibaret olsun denildi. Altı âza bir reisten ibaret olunca üç komisyona tefrik etmek bittabi doğru olamazdı. Bir komisyon halinde çalıştılar. Binaenaleyh iki ay zarfında, ki bugüne kadar üç ay bitmemiştir. Bir ay da Maliye Vekâletinin temdit salâhiyeti vardır. Yani bir buçuk ayımız daha vardır. Bu komisyon bu iki buçuk ay zarfında dört yüz sekiz dâva intacetmiştir. Zannederim ki komisyon halinde çalıştığına göre çok iş görülmüştür. Eğer kanunun ilk vaz'ı gibi üç komisyona tefrik etmek kabil olsaydı, yani o evsaf ve şeraiti haiz on altı âza, bir reis bulunup üç komisyon tefrik edecek surette temyiz heyeti vücuda getirilmiş olsaydı, bu müddet zarfında bütün mesail intacedilirdi. Bu komisyonda mevcut mesail Maliye Vekâletinin temdide salâhiyettar olduğu bir ayın inzımamiyle de bitmiyecek olursa ve bu suretle ikmal edilmiyen birkaç dâva kalırsa o zaman Meclisi Âlinize arz edeceğim. Bittabi Meclisi Âlinizin rey ve kararıyle bir ay mı, on

beş gün mü? Ne kadar ise o zaman kararınızı ona göre verirsiniz. Şimdiki halde vaziyet bundan ibarettir.

REŞİD AĞA (Malatya) — 65 nci faslın onuncu maddesinde (37 500) lira süvari tahsildarlarının hayvan yem bedeli olarak konulmuştur. Halbuki süvari tahsildarlarının hayvan yem bedelleri verilmiyor.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Efendim bâzı mahallerde asker olmıyan tahsildarlar istifa etmiştir. Asker olanlar müeeceliyetten istifade ettiklerinden vazifelerini yapıyorlar. Sebebi; meselâ Konya'dan bir misal arz edeyim, tahsildar diyor ki, ben (1 800) kuruş maaş alıyorum. Yahut (2 300) kuruş maaş alıyorum. Kefil veriyorum. Parayı kaybetmek, ahiz ve kabzetmek tehlikesi gibi büyük bir mesuliyeti maliye karşısında kalıyorum ve aynı zamanda kefaleti olmıyan ve diğer benim ifa ettiği vazife derecesinde vazife ifa eden polis ve saire benden ziyade maaş alıyor. Binaenaleyh tahsildar asker ise müeeceliyetten istifade etmek için bu vazifeyi yapıyor. Asker değil ise istifa ediyorlar. Bu zarurete mebni bittabi tahsilâtı durdurmamak için evvelce zaten mevcudolan süvari tahsildarlarının yem bedelini muayyen bir nispet dâhilinde bu açığı kapamak ve bunları bir dereceye kadar ikdar etmek elde tutabilmek için encümeniniz kabul etmiştir.

YASİN B. (Gazianteb) — Bunun adına yem bedeli demiyelim.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Yem bedeli diyeceğiz. Maaşa zamimeten süvarilere yem bedeli namiyle verilecek. Ve bu da arz ettiğim zaruretten mütevellittir.

SÜLEYMAN SUDİ B. (Bayezid) — Bunlar, hiçbir tarafta öyle yem bedeli verdikleri yoktur.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Efendim yem bedeli 1337 senesinde tayyedilmişti. Şimdi kabul buyurursanız bundan sonra bu parayı verebileceğiz. Birçok yerlerde tahsildarlıklar açıktır. Bilhassa Konya'yı arz ettim ve Konya gibi en çok varidat veren bir yerde asker olmıyan tahsildarlarımız istifa etmiştir. Yerlerine adam bulmak imkânı yoktur.

ZEKÂİ B. (Adana) — Muvazenei Maliye Encümeni mazbatasında (65) nci fasıl için Temettü ve Harb Kazançları Vergisi masarifinin şeraiti sarihai kanuniyeye mugayir ve müevvel sarfiyatından ve komisyonların temadisinden vekâlet mesuldür, diyor. Acaba böyle müevvel sarfiyat da var mıdır?.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Encümeni Âlinin bundan maksadı ne olduğunu bilmiyorum. Lûtfen izah ederlerse cevabını arz ederim. Ve zannedersem bu arz ettiğim Harb Kazançları Temiz Komisyonunun masarifidir. Bu fasıldan muradettikleri budur ve bu şimdi izah ettiğim sarfiyattır. Bâzı arkadaşlar zannediyorlar ki bu para her ay veriliyor. Hayır arkadaşlar! Her ay verilmiyor. Bu bir defaya mahsustur ve komisyonunun müddetini de arz ettim ve o müddet zarfında işleri bitirmezlerse Meclisi Âlinize gelip arz edeceğim. Komisyonun temdidi icabeder mi? Etmez mi? O sonradan taayyün eder. Şimdi daha bir buçuk ay müddetimiz vardır.

EMİN B. (Erzincan) — Şimdi bir buçuk aylık maaş buyurdunuz.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Reise üç aylık nispetinde, âzalara iki aylık nispetinde mükâfat veriliyor. Maliye bütçesinin mazbatasını yazan zatın muradı budur. Bu paranın, verilip verilmemesi meselesine gelince : Bu para bir kanun ve nizamnameye istinadeder. Ve bu nizamnameyi elde mevcut bir kanun tâyin etmiştir. Bu, tarh komisyonlarına temyiz komisyonlarına verilecek paranın miktarını tesbit edecek bir nizamnamedir. Bu nizamname İstanbul'da yapılmıştır. Yani Ankara'da yapılmış bir nizamname değildir. Meclisi Âli kanunu kabul edince nizamnamesi mevcuttu. Ahkâmı meriyete vaz'olundu. Ve zannederim ki, bu kadar vazaifi ifa eden ve bin şu kadar dâvayı katiyetle bir mahkemei hesabiye mahiyetinde halleden bir heyete verilen bir para istiksar edilecek bir para değildir efendim.

ZEKÂİ B. (Adana) — 7 nci numarada evrakı nakdiye aidatı tahsiliyesi var. Nedir o?..

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Hazine pullarının satışı için verilen iskonto...

ZEKÂİ B. (Adana) — O evrakı nakdiye mi?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Evrakı nakdiyeden evvel o ismi almıştır.

HASİB B. (Maraş) — Bendenizin sözüme cevap vermediniz. Müevvel sarfiyat meselesini soracağım.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Arz ettim efendim, müevvel sarfiyat meselesini

bendeniz bilmiyorum. Encümeni Âlinin bu hususdaki maksadı ne ise izah buyursun, sonra cevap veririm.

ZEKÂİ B. (Adana) — Bu evrakı nakdiye kıymetli evrak unvanında olabilir. Yoksa evrakı nakdiye olamaz. Tashih edelim.

EMİN B. (Erzincan) — Efendim! Sualimin bir kısmı mühimmini Zekâi Bey sordu. Fakat bendeniz bu komisyonun nısabı müzakeresi mevcudolmadan birçok mukarrerat ittihaz ettiğini işittim. Bunun esası var mı, yok mu?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Arz edeyim efendim! Nısabı müzakere mevcudolmadan hiçbir karar ittihaz edilmemiştir. Yalnız bu komisyon - derhâtır buyurursunuz ki - bidayeten on altı âza ve bir reis iken yediye inmesine saik olan esbabı izah ederken arz etmiştim ki, heyeti müntahabeden tefrik edilenler gelmiyor. Elli defa davet vukubuluyor. Komisyon toplanamıyor. Ahiren bunun için «komisyonun adedini indiririz. O vakit içtima temin edilebilir.» diye müracaat edildi. Ve Meclisi Âli kanunu kabul etti. Komisyon teşekkül etti. Ticaret odasından iki âza istendi. O âzalar geldiler. İki gün sonra istifa ettiler, gittiler. Yerlerine başkaları intihabedildi. Onlar da geldiler, beş on gün sonra istifa ettiler. Esasen kanunun ahkâmı umumiyesinde mutlaka Ticaret odasından gelecek âzaların huzuru şarttır, diye bir hüküm yoktur. Komisyon altı âza, bir reistir. İkisi Ticaret odasından gelir, ikisi Maliyeden gelir, ikisi İktisattan gelir. Bunların ekseriyetiyle karar ittihaz edilir. Zannedildi ki, Ticaret Odasından intihabedilen âza gelmezse Temyiz Komisyonu teşekkül etmiyecek, 1337 senesinden beri olduğu gibi nihayete kadar bu vazife mühmel kalacak, Harb Kazançları hakkında takibatı kanuniye de olmıyacak. Baktılar ki kanun buna müsait değil, komisyon yine ekseriyete riayet etmek suretiyle ittihazı mukarrerat ediyor. Bu suretle işe devama başladılar. Ve şimdi de muntazaman devam ediyorlar.

EMİN B. (Erzincan) — Komisyon bu suretle birçok kararlar vermiş, öyle ise...

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Verebilir efendim. Yani elde mevcut kanuna göre mutlaka filân daireden tefrik edilen âzanın huzuru olmazsa müzakere edilemez, diye kayıt yoktur. Komisyon ekseriyetle karar ittihaz eder.

EMİN B. (Erzincan) — Vukubulan müracaatler gayrikanuni ise bir ceza zammederek iade etmişlerdir.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Malûmuâliniz bir kanun meselesidir. Elde mevcut kanuna göre Temyiz Komisyonunun vazifesi mukayyettir. Onun haricine çıkamaz. Takdiri vicdani ile hüküm verecek salâhiyeti haiz değildir. O kanunun kendilerine bahşettiği ahkâm ne ise onunla mukayyettirler.

EMİN B. (Erzincan) — Ceza aksamı var mıdır?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Ceza elbette vardır. Kanun, komisyonu mecbur etmiştir. İstidasını reddettiği takdirde ona yüzde on nispetinde bir ceza zammeder. Bu cezanın affı hususunda bir sual dolayısiyle bendeniz de Meclisi Âlinizin nazarı dikkatini celbettim ve Meclisi Âli bir karar verirse biz de o dairede hareket ederiz. Fakat biz bu cezaları affedemeyiz. Çünkü elimizde kanun vardır. Mamarih şimdiki halde bütün tahsilâtımız vergiyi asli üzerine gidiyor. Takibatımız ise ayrıca Muvazenei Maliye Encümenine havale buyuruldu. Oradan gelince bir maddei kanuniye ile Meclisi Âliniz ya cezayı affedecek veya etmiyecek, bittabi Meclisin vereceği karara göre icabeden şeyi yapacağız.

SALÂHADDİN B. (Mersin) — Efendim Emin Beyin ifadatında beyan edildiği gibi bendeniz de böyle meselelere bu ekseriyetin reyi kâfi olmadığı zanındayım. Memlekette erbabı ticaret üzerine bir vergi tarh edileceği ve onların harb kazançları hakkındaki itirazlarına karşı bir hükmü katî verileceği zaman bir mütehassısın bulunmaması doğru değildir. Başkalarının bu hükmü vermekte kâfi malûmatla mücehhez olduklarına kaani değilim. Buna aklım ermiyor. Gerçi bu bir kanun meselesidir. Fakat aynı zamanda bir ihtisas meselesidir, zannediyorum.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Efendim, bu işte bir intizamı tammolabilmek için vaktiyle bir maddei kanuniye ile bu lâyihai kanuniye kabul edilmemiş olsaydı da her maddesi müzakere edilmiş olsaydı, şimdi bu hallerin her halde hiçbirisi olmıyacaktı. Fakat elde bir kanun mevcuttur. Ve o; hükmen ve hukukan bir kanundur. Vaktiyle bir kararı muvakkat şeklinde neşredilmişti ki Takvimi

Vakayide tarihi neşri mevcuttur. Bilâhara Meclisi Âli de bir maddei kanuniye ile bunu tasdik ederek Maliye Vekâleti tatbik etsin, demiştir.

İşte o maddei kanuniyeye göre komisyonların vazifeleri mukayyettir. Bu komisyonlar ashabı ticaretten alacakları defterlere göre vergi tahakkuk ettirecek ve o defterlere göre tetkikat yapacaklar. Tüccarlar, o defteri vermedikleri takdirde bidayet komisyonları bâzı vesaika müracaat ederek bir takdir yapacak ve o muamele Temyiz Komisyonuna gelecekti.

Temyiz Komisyonunun vazifesi de yine o kanunla mukayyettir. Tüccarın defteri kuyudatı ister ticaret odasından gelsin, veyahut her hangi bir müesseseden gelirse gelsin; bu komisyonda yine o kanunun çerçevesi dâhilinde ifayı vazifeye mecburdur. Komisyonlara geniş bir vazife ve salâhiyet vermek ve bunları tetkikatı vicdaniyeleri dairesinde tam ve kâmil olarak bir Temyiz Mahkemesi haline getirmek lâzımgelince o vakit mevcut kanunu tebdil ve tağyir ederek yenibaştan işe başlamak iktiza eder. Elde mevcut kanun bozuk olmakla beraber maalesef bir kanundur. Ve onu tatbik mecburiyetindeyiz. Bunun için ticaret odasından gelecek bir âzanın komisyonda bulunmaması da mevcut kanuna göre hiçbir mâna ifade etmez ve esasen son zamanlarda komisyona muntazaman devam ediyorlar.

SALÂHADDİN B. (Mersin) — Bendeniz hükmü adaleti nakîsadar edecek olan bu kanunun tadili ve mevcut ahkâmın ref'i hususunda bir lâyiha takdimini vekâletten rica ederim. Mademki, bu hususu kendiniz de takdir buyuruyorsunuz. O halde buna göre tadilât lâzımdır. Meselâ komisyonlar için beş bin lira isteniliyor. Fakat öyle zannediyorum ki, komisyonların mesaj müddeti bitecek ve bu iş de yürümiyecek, şu halde...

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Müddet de bitse, Meclisi Âli müddeti temdit de etse bu para kâfidir. Çünkü, bu paradan muvazzaf âzalara maaşı aslilerinin iki aylığı ve reise de maaşı aslinin üç aylığı nispetinde mükâfat veriliyor. Hariçten gelenler ise yani muvazzaf olmıyan âzalara ise bulundukları günlere ait beş lira ücreti huzur verilecektir. Binaenaleyh, mesai müddeti temdit de edilse bu para kifayet eder.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — İfadei âlinizde buyurdunuz ki, komisyona müracaat ederek istida veren tüccar eğer neticede haksız çıkacak olursa yüzde on nispetinde bir ceza alınır.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Yüzde on nispetinde ceza zammolunur.

NEBİL Ef. (Devamla) — Bunun için de bir lâyihai kanuniye teklif edecekmişsiniz! Halbuki bir ceza vermek komisyonun vazifesi değildir. Meselâ, bir şahıs bir hakkını takibettiği zaman, sen bu takipte haksızsın, diye ona bir ceza vermek bilmem ne kadar doğrudur? Bu hususta şimdiye kadar bir lâyiha teklif olunup Meclisten çıkmalıydı. Halbuki çıkmadı Ceza alelceza.. Ceza alelceza.. Ve böyle müşkülâtı bir adam dâvasını bir yerde dinletemiyecek ceza müteselsilen gidecek ki, bu doğru değildir.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Efendim, Temyiz Komisyonunun itasına kanunen mecbur olduğu ceza hakkındaki mütalâai âciziyi bundan bir buçuk ay evvel burada arz ettim. Bu iş Meclisi Âlinizdedir, yoksa biz ihmal etmiş değiliz. Komisyon vergi miktarını tahakkuk ettirerek deftere geçiriyor ve biz esnayı tahsilâtta cezayı nazarı itibara almıyoruz. Meclisi Âli bu baptaki kararını halde bir gün evvel ittihaz buyurursa iş daha sağlam olur.

(Bu esnada Makamı Riyasete Birinci Reisvekili Vehbi Efendi Hazretleri geçtiler.)

MUSA KÂZIM Ef. (Konya) — Efendim, bir cihet hakkında bendeniz de bâzı mâruzatta bulunacağım; Harb Kazançları Vergisi tahakkukatının tetkikine bir kanunu mahsus ile memur edilen bu komisyon; Maliye, İktisat Vekâletleri tarafından intihabolunan âza ile ticaret odası âzalarından terekkübeder. Bu komisyonda Maliye memurları nasıl bir rükün ise, ticaret odası âzaları da öylece bir rükündür.

Komisyon âzaları ekseriyeti âra ile ittihazı mukarrerat ediyor, deniliyor. Eğer Ticaret odaları âzaları da müntahap ve vazifeyi ifaya müheyya bir halde bulunsaydı; onlar gelmediği halde ekseriyetle bir karar ittihaz edilebilirdi. Halbuki Ticaret odaları âzaları istifa etmiştir. Binaenaleyh kanunun hükmü; yani ticaret odası âzalarının komisyonda bulunmasına dair olan kanunun hükmü; bugünkü izahata nazaran maatteessüf icra edilemiyor. Ve ben zannediyor-

dum ki, kanunun bu hükmü ifa edilmek üzere komisyon ticaret odasından âza bekliyor. Halbuki komisyon vazifesine devam edip gidiyor Ticaret odası âzaları komisyonda bulunmazsa, diğer âza ittihazı muharrerat eder veya edemez, diye kanunda nehiy aramaya lüzum yoktur. Kanun tadadediyor: Komisyon, şu ve şu devair memurininden mürekkbolacak diyor ve bu bir adeddir. Bu adedin hilâfında muamele olamaz. Bunlardan birisi komisyonda bulunmadığı takdirde komisyon karar ittihaz edebilirmiş, edemezmiş diye düşünmeye hacet yoktur. Kanun, Komisyon âzalarının adedini tâyin etmiştir. Sonra istifa eden komisyon âzaları, ne için istifa ediyor ve ne için bir âza geliyor ve diğeri gidiyor? Belki bu âzalar ahkâmı cezaiye hususunda veyahut vergi takdir ve tarhında itiraz ediyorlar ve belki bâzı ahvale muterizdirler. Hattâ Muvazenei Maliye Encümeni de hemen hemen bu itirazatı nazarı dikkate alarış ve bu hususu Heyeti Umumiyeye arz ve sevk etmek üzeredir. Demek ki, istifa eden komisyon âzalarının noktai nazarlarının muhik olduğu encümence de sabit olmuştur. Şu halde ne olur? Bu işi bir an evvel müzakere etsek ve intacetsek. Binaenaleyh; tamamen ve kâffeten ticaret odası âzaları bulunmadığı takdirde komisyonun ittihazı mukarrerat eylemesi hilâfı kanundur. Ve bu suretle şimdiye kadar vâkı olan ne kadar tahakkukat varsa onlar da hilâfı kanundur. Çünkü komisyonda Maliye Vekâleti, İktisat Vekâleti memurları nasıl bir rükün ise ticaret odası âzaları da öylece bir rükündür. Komisyonda memurini Devletten bâzıları var: Meselâ muamelenin iktisada taallûku itibariyle İktisat Vekâletinden, Maliyeye ciheti taallûku itibariyle Maliye Vekâletinden memurlar olduğu gibi ticarete taallûku itibariyle de ticaret odasından âzalar var. Bunların her birisi komisyonda mütesavi bir rükündür ve bu rükünlerden birisi komisyonda olmazsa; erkânı selâsesinden biri olmıyan komisyonun vermiş olduğu karar hilâfı kanundur. Binaenaleyh; komisyon bu tarzda vazifesine devam edemez.

MUVAZENEİ MALİYE ENCÜMENİ REİSİ ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Efendim Maliye Vekâleti bütçesini tetkik eden arkadaşım İsmet Beyefendi burada değillerdir. Fakat kendilerinin encümene vermiş oldukları izahata nazaran bâzı malûmat arz edeyim; fakat ondan evvel şunu arz edeyim ki; Harb Kazançları Vergisinin - maatteessüf - bütün muamelâtı; iptidasından itibaren yanlış gitmiştir. Harb Kazançları Vergisinin tarhı için Ferid Paka Kabinesinin yapmış olduğu bir kararnamenin, İstanbul'da toplanmış olan Meclisi Mebusan tarafından bilâtetkik tatbik olunmaması; 1335 senesi iki aylık muvakkat Bütçe Kanunu ile, tasrih edilmişti. Bu kanunu muvakkat ile bu kararname Meclisi Mebusanca tetkik edilmedikçe ahkâmı tatbik ve tasvibedilmiyecektir, denmişti. Bilâhara Heyeti Celilenizce bir takrir neticesi olarak, bu kararnamenin tatbik edilmesine emir verilmiştir. Binaenaleyh; bu Harb Kazançları Kanunu, bir defa milletvekillerinin nazarı tetkik ve tasdikından geçmiş bir kanun değildir ve Meşruti ve Millî hükümetlerde milletvekillerinin tasdikına iktiran etmiyen hiçbir vergi tahsil olunamaz. Bu cihet maatteessüf bu kanunda nazarı dikkate alınmamış ve muvakkat bir kanunun tatbikı nasılsa Heyeti Celilenin bir kararına mazhar olmuştur. Bu kanunun ahkâmı tebdil edilememesi yüzünden; muhtacı tashih birçok nokta varken, tabiî bunlar da tashih edilmemiş ve bu suretle Harb Kazançları Vergisi Merkez Komisyonu da şekli aslisinde, yapılan halde kalmıştır.

Maliye Vekâletinin bir teklifi üzerine kanunun aslında olan Merkez Temyiz Komisyonu da bir şekli diğere inkılâbetmişti. Kanunun şekli aslisinde komisyonun bir reis ile on beş âzadan ibaret olacağı muayyendir. Reis ve âzanın üçü defterdarlıkta bulunmuş veya buna muadil Maliye memurlarından...

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Efendim o tadil edilmiştir...

ALİ CENANİ B. (Devamla) — Müsaade buyurun, acele etmeyin, tadil ettiğinizi ben de söyliyeceğim. Üçü Adliye Nezaretince istinaf mahakimi reis ve âzalıklarında bulunmuş olanlardan; ve diğerleri ticaret odası âzalarından ibaret bulunacaktı. Fakat bilâhara Maliye Vekâletinin bir teklifi üzerine bu madde tadil edildi: Komisyonun Maliye Vekâletince intihabedilecek memurini Maliyeden üç, iki efendi Vekâletten ve ticaret odası âzalarından iki zat tarafından teşekkülü kabul edildi.

Sonra bu kanuna müteferri bir de talimatname vardır ki, komisyon âzalarına verilecek maaşı tasrih ediyor. Komisyonun memurini munfasıla ve mütekaidinden olan âzasına ücret olarak, al-

makta oldukları maaşı aslinin iki misli ve tüccardan olan âzasına da beş lira ücreti huzur; komisyon reisine de maaşı aslisinin üç misli ücret verilir.

Bu maddeden anlaşıldığına göre âzalara, maaşları nispetinde - maaşı aslilerinin iki misli - reislere maaşı aslilerinin üç misli nispetinde bir maaş verilecektir. Bu daimî olarak verilecektir. Yani yalnız devam ettikleri müddete mahsus olarak değil... Talimatnamenin sarahati bunu gösteriyor. Mamafih encümen bu bapta tetkikatını bizzat yapıp kendi kanaatinde ısrar etmemiştir. Arkadaşımız İsmet Beyefendi; elli dokuzuncu madde mucibince; Merkez Komisyonunda memurini munfasıla ve mütekaidinden olan âzalara maaşı aslilerinin iki veya üçü nispetinde ücret verilir, muvazzaf ve müstahdeminden olan âzaya bir maaş verilmesi iktiza etmez, kanaati ile mazbatayı yazmıştır. Ve müevvelden maksat; müstahdem olan âzanın memurini munfasıla ve mütekaidinden olan âzaya verilmesi iktiza eden maaşı alamaması lâzımgeldiği kanaati üzerinedir. Ve onun için arkadaşımız mazbatayı bu şekilde yazmıştır, esas mesele budur.

HASİB B. (Maraş) — Encümen bu hususa kesbi ıttıla edememiş buyurdunuz. Acaba bu faslı geri alsa; tetkik edip tekrar bize getirse; bu mümkün değil midir?.

ALİ CENANİ B. (Devamla) — Heyeti Celile karar verirse olur.

HASİB B. (Maraş) — Encümen Reisi sıfatiyle bu faslı geri istiyor musunuz? Mademki encümence bir ıttıla hâsıl olmamıştır, buyurdunuz, tetkik eder; ıttıla hâsıl edersiniz.

ALİ CENANİ B. (Devamla) — Heyeti Celileye esas meseleyi arz ettim. Siz kanaatinizi izhar buyurursunuz. Komisyon âzasından müstahdem olan memurine de munfasıl ve mütekaidinden olan âzaya verilecek maaş verilebilir mi? Verilemez mi? Mesele bundan ibarettir. Arkadaşımızın müevvel demesinin sebebi de budur.

REİS — Bu fasıl için söz istiyen var mı?

HASİB B. (Maraş) — Efendiler bu madde hakkındaki izahatı ile Maliye Vekili Hasan Bey memurini muvazzafaya da ücret veriyor. Muvazenei Maliye Encümeni Reisi Muhteremi arkadaşımız da, memurini muvazzafaya para verilemiyeceği tarzında kanaatte bulundu. Bu mesele tenevvür etmedi. İstirham ederim, bu meseleyi encümene gönderelim. Maliye Vekili Bey bu para, memurini muvazzafaya da verilir, buyuruyorlar. Halbuki encümen reisi de verilmez, buyuruyorlar. Binaenaleyh bu paranın sureti sarfını iyice anlıyalım.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Efendim, komisyonun memurini muvazzafadan tâyin edilebileceğine dair olan madde, ki 27 nci maddeyi tadil eden ve Meclisi Âlinin kabul ettiği maddedir; üçü Maliye Vekâleti memurininden, ikisi İktisat Vekâleti memurininden, ikisi Ticaret odasınca, oda âzasından tefrik olunur. diye bir maddei kanuniyedir ki - son kabul olunan şekil budur - bunu dedikten ve kanunun emrettiği talimatta; muvazzaf âzaya, yani maaşlı âzaya maaşı aslisinin iki maaşı nispetinde, reisine üç maaşı asli nispetinde verilir. - Tahsisatı fevkalâde yoktur - diye muharrer olduktan sonra memurini muvazzafadan olursa verilmez, olmazsa verilir kaydı bilmem ki nereden çıkıyor? Yani bu sarahati kanuniye karşısında Maliye Vekâletinin müevvelen para verdiğini Meclisi Âli böyle telâkki buyurursa encümenin esbabı mucibe mazbatasında yazdığı bu fıkranın da mahalli masrufu anlaşılıyor.

HASİB B. (Maraş) — Zatıâliniz memurini muvazzafaya da verilir, diyorsunuz. Encümen Reisi de verilmez, diyor. Bu nedir?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Çünkü kabul ettiğiniz kanun ile teşkil ettiğiniz heyetin memurini muvazzafadan olmasını kabul ettiniz. Vazifei asliyenin haricinde (1 500), (2 000) dâvayı gördüreceksiniz ve mesai saatinin haricinde Ramazan geceleri dahi çalıştıracağımız memurlara dört aylık mesaide iki aylık maaşı asli nispetinde mükâfat itasında bir fazlalık varsa, fazladır, deyiniz. Rica ederim, yoksa Maliye Vekâleti müevvelen sarfiyat yaptı yolundaki nükteyi kabul etmez ve bu fıkraya iştirak de etmez. Musa Kâzım Efendinin mütalâatı hukukiyelerine gelince : Ticaret odası âzalarının istifaları, ki iki gün devamdan sonra biz istifa ettik, gelmeyiz, dediler. Ondan sonra tekrar geldiler. Vazifeye devam ettiler. Kanun diyor ki, bir ay zarfında komisyon âzasından her hangi biri üç defa vazifesine devam etmezse müstafi addedilir. Demek ki gelmemeyi de kanun kabul etmiştir. Demek ki bu sarahati kanuniye karşısında iki gün, üç gün komisyon âzasından biri bulunmazsa, ikisi bulunmazsa ve komisyo-

nun ekseriyeti bir karar ittihaz ederse, bu karar kanuni bir karar mıdır? Gayrikanuni bir karar mıdır? Ve zannederim, bu da bir meselei hukukiyedir. Ve arada geçen, yani bu Ticaret odası âzalarının iştirak etmeksizin komisyonun verdiği kararlar da iki üç karardan ibarettir. Bunların iadesi de mümkündür. Fakat bendenizce doğru değildir. Ve mesele o değildir. Mesele Ticaret odası âzalarının devam etmemesi demek, komisyon toplanmıyacak demektir. Ticaret odası âzaları bulunmadıkça bir karar ittihaz edilmez demektense, Harb Kazançları hakkındaki Kanun mülgadır demek daha doğru olur. Çünkü bu adetâ müzakereyi inkıtaa uğratmak için yapılmıştır. Ve bidayeten saiki aslisi de bu idi. Hulâsa cezanın affı meselesine dair daha evvelce Muvazenei Maliye Encümeninin tanzim ettiği mazbata ruznamededir. Müzakere edersiniz, vereceğiniz karara göre hareket ederiz. Ücret meselesi arz ettiğim gibi sarahati kanuniyeye istinadeder. Müevvelen sarfiyat yoktur ve olamaz ve bu vazifeyi hangi bir heyete ifa ettirirseniz böyle bir mükâfatı nakdiye vermeye mecbursunuz. Çünkü kanunen bu husus taayyün etmiş ve miktarı muayyendir. Bunlar vazifelerini ifa etmektedirler ve en büyük dâvaları intacetmişlerdir. Meselâ bir misal arz edeyim. Bugün harb zamanında on milyon lira kadar temettü etmiş olan Bedosaki'nin bir dâvası intacedilmiş ve paraları tahsil edilmiştir. Meseleyi mahdut ve muayyen mesail üzerinde muhakeme etmiyelim.

MAZHAR MÜFİD B. (Hakkâri) — Efendim bütçe müzakeresine dair Nizamnamei Dahilînin 86 ncı maddesinin fıkrai ahirisinde diyor ki; tezyidi varidata mütaallik teklifler vâkı olursa Muvazene Encümeninin mütalâası alınmadıkça reye konulamaz. Müzakere etmekte olduğumuz 65 nci faslın ikinci maddesi, ki âşar faslıdır. Bu madde hakkında Maliye Vekili Muhteremi Beyefendi zam teklif buyurdular. (Hayır o fasıl değil sadaları.)

65 nci faslın ikinci maddesi aynı fasıldır efendim. Binaenaleyh; ikinci madde hakkında zam teklif buyurdular. Ve bihakkin bir arkadaşımız Nizamnamei Dahilîye istinaden Muvazenei Maliye Encümeninin bu baptaki mütalâası nedir? diye sual sordular. Muvazenei Maliye Encümeni bu 65 nci faslın ikinci maddesine Maliye Vekili Muhtereminin istediği zam hakkında mütalâasını arz edebilmek için bu faslın encümene tevdiini Nizamnamenin verdiği salâhiyete biaen sizden talebediyor.

REİS — Efendim şimdi encümen bu faslın Muvazene Encümenine iadesini ve oradan Meclise tekrar gelmesini teklif ediyor. (Kabul sesleri, reye hacet yok sadaları.)

MAZHAR MÜFİD B. (Hakkâri) — Reis Bey reye konulmaz ki...

REİS — Reye koymuyorum, Meclise mütalâanızı arz ediyorum. Şu halde bu fasla ait takrirler vardır. Fasıl geldiğinde birlikte okuruz.

ALİ CENANİ B. — Takrirler de birlikte encümene gelsin. Beraber tetkik edilir.

REİS — Efendim intihabın neticesini tebliğ ediyorum. Hariciye Vekâleti Vekilliği intihabında reye iştirak eden (177) Rauf Bey (Sivas) (173), reyle intihabedilmiştir. Müstenkif (3), Yunus Nadi Bey (1), şu halde Rauf Bey (173) reyle Hariciye Vekâleti Vekilliğine intihabolunmuştur. (Allah muvaffakiyet versin sadaları, alkışlar)

Adliye Vekili intihabatında reye iştirak eden (165), muamele tamam, (Kayseri) Rifat Bey (83), Ali Süruri Efendi (59), Osman Nuri Bey (2), Abdülkadir Kemalî Bey (11), Veli Bey (1). Rey almışlar, müstenkif (8) şu halde muamele tamam. Kayseri Rifat Bey (83) reyle Adliye Vekâletine intihabolunmuştur. (Alkışlar)

Amasya İstiklâl Mahkemesi intihabatı :

REİS — Efendim malûm, zabıtta beyan olunduğu veçhile Amasya için intihabolunan İstiklâl mahkemesi âzası için reye iştirak eden (164), müstenkif (15). Rey alanların esamisini okuyorum. Necati Bey (Saruhan) (75) Riyasete, Refik Şevket Bey (Saruhan) Riyasete (70), Müddeiumumi Osman Nuri Bey (Bursa) (72), Abdülkadir Kemalî Bey (68), âzalığa intihabolunan Hamdi Bey (Canik) (141), Hamdi Efendi (Diyarbekir (74), Hakkı Paşa (Niğde) (74), Dursun Bey (Çorum) (68), Sadık Bey (Kırşehir) (64), Nebizade Hamdi Bey (4), Mustafa Bey (Karahisarı Şarki) (4).

Şu halde âzalığa Hamdi Bey (Canik) (141) reyle intihabolunmuştur. Diğerleri tekrar intihabolunacak. Fakat Malûmuâliniz bu intihap ikinci intihaptır. Üçüncü intihapta her halde reyi izafi ile olacaktır. (Ekseriyeti mutlaka elzemdir sadaları)

Ekseriyeti mutlaka mı? (Evet sadaları)

Pekâlâ, pekâlâ öyle ise zühul etmişim, ekseriyeti mutlaka ile yapılacak.

65 nci fasıl encümene iade edildi, 66 ncı fasla geçiyoruz.

F.	M.	Nev'i muhassasat	1337 senesi Muvazenei Maliye Encümeninee kabul edilen	1337 senesi Encümeninin tenkihatiyle Birinci Avans Kanunu tadilâtına göre 1338 senesi için tesbit olunan	1338 senesi için Hükümetçe teklif olunan	1338 senesi için Muvazenei Maliye Encümenince teklif olunan
66		Muamelâtı nakdîye masarifi				
	1	Bankı Osmani şubeler ikramiyesi	9 000	9 000	9 000	9 000
	2	Bankı Osmani komüsyonu	18 000	18 000	18 000	18 000
	3	Faiz ve acyo	50 000	50 000	100 000	50 000
	4	Akçe nakliye ve bendiyesi	10 000	10 000	10 000	10 000
	5	Reddiyat	50 000	50 000	30 000	30 000
	6	Alman bonoları faiz ve masarif komüsyonu	—	—	—	—
		66 ncı faslın yekûnu	137 000	137 000	167 000	117 000

REİS — 66 ncı fasıl hakkında söz istiyen var mı?

SALÂHADDİN B. (Mersin) — Encümenden izahat itasını istirham ederim.

MUVAZENEİ MALİYE ENCÜMENİ REİSİ ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Efendim! Bu fasıl muamelâtı nakdiye faslıdır. Bankı Osmani şubelerinin aldığı bir ikramiyedir. Hükümetin teklif ettiği mahallerde şube açmak için bir ikramiye vermek meşruttur. Hükümet Bankı Osmaniye, meselâ Diyarbekir'de bir şube aç derse, Hükümet onun için muayyen miktarda bir ikramiye verir. Yok Bankı Osmani kendisi hususi bir surette şube açarsa onun için tabiî ikramiye alamaz. Bu mevcut (9 000) lira Bankı Osmani mukavelesi mucibince verilecek ikramiyedir. İkinci maddedeki de aynı surette komüsyondur. Üçüncü maddede (50) bin lira bir faiz ve acyo vardır. Bu, Maliye Vekâletinin Bankı Osmani ile açmış olduğu hesabı carinin faizidir. Bâzı şubelerde Hükümetin Bankı Osmani kasasında parası artar. (Komüsyon nerede? Sadaları) Komüsyon da aynı veçhiledir. İkramiye suretiyledir.

İBRAHİM B. (Mardin) — Komisyon kimlerden mürekkeptir? İzah ediniz.

ALİ CENANİ B. — Hükümetin Bankı Osmani şubelerinde parası kaldığında faiz yürür. Bankı Osmaniye merkezde veya diğer yerlerde Hükümetin zimmeti olduğu zaman Bankı Osmani hesabına faiz yürür. Hükümetin hesabına olan faiz varidat bütçesinde yine varidatı maliye namiyle bir fasıl vardır ki, oraya irat kaydolunur. Faslın dördüncü maddesinde akçe nakliye ve bendiyesi vardır ki, bu, malsandıklarından merkeze gönderilen paraların bendiye ve nakliye masrafıdır. Beşinci madde olarak reddiyat maddesi vardır ki, bu az bir miktar konulur. Hükümet istediği zaman tahsisat alabilirdi. İktiza ettiği miktarda. Fakat şimdi pek fazla miktarda para olmadığı için encümenin teklifi veçhile geçen sene (50) bin lira iken bu sene (30) bin lira olarak kabul etmiştir.

YASİN B. (Gazianteb) — Komisyon nasıl komisyon? Ve kimlerden müteşekkildir?

ALİ CENANİ B — Komisyon yine mukavelename mucibince teşekkül etmiş olan bir ko-

misyondur. Yeniden açılacak Bankı Osmani şubeleri için ikramiye itası mukavele mucibince meşruttur.

EMİN B. (Erzincan) — Tebdil edilen Rus altınları hakkında Encümen Reisi izahat versin.

ALİ CENANİ B. — Onun izahatını Maliye Vekili Bey versin.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Bendeniz anlıyamadım. Tebdil olunan Rus altınları hakkında lûtfen izahat versinler. Kim tebdil etmiştir? Ve kimin zamanında ve hangi tarihte olmuş, nedir? İzah etsinler.

EMİN B. (Erzincan) — Rus altınları Maliye Vekâleti tarafından İstanbul'da evrakı nakdiye ile tebdil edilmiş, böyle işitiyoruz. Aslı var mı? Yok mu? Maliye Vekiline soruyoruz.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Rus altını olarak Maliye Vekâletinin zamanı vekâletimde kabzettiği altın miktarı malûm ve muayyendir. Ve mahalli sarfı bir rublesine varıncaya kadar malûm ve musarrahtır. Tebdil edilmiş tek bir Rus altını yoktur. Bu sureti katiyede yanlıştır.

EMİN B. (Erzincan) — Yalnız zamanı vekâletinize ait müddet için beyanatta bulunuyorsunuz. Halbuki Maliye Vekâletini deruhde ettikten sonra selefinize ait zaman zarfındaki muamelâtı da tetkika mecbursunuzdur. Binaenaleyh, onun hakkında da izahat vermek zaruretindesinizdir.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Selefimin zamanı vekâletinde de böyle bir muameleinin cereyan ettiğine dair hiçbir kuyut mevcut değildir. Maliye Vekâletinin kuyudatı bendenize zerre kadar böyle bir his vermemistir. Binaenaleyh, kuyudata istinaden evvelce söylediğim sözü tekrar edebilirim. Ve altın mübadelesi hakkında beyanatta bulunan zatı, vesaiki varsa, daha vazıh beyanata davet ederim.

EMİN B. (Erzincan) — Vesaik şimdi nezdimde mevcut değildir, yarına tehirini kabul ederseniz vesaikı gösterebilirim. (Gürültüler)

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Reis Bey rica ederim vesaikı hâmil bulunan ve tam kanaate sahibolan bir arkadaş için, zannedersem, bugün veya yarın yoktur. Esasen altın meselesi gibi böyle sureti katiyede nazarı dikkati celbedecek bir şeyden bahsediliyor. Binaenaleyh bendeniz bu faslın tehiri müzakeresini teklif ediyorum. Buna ait birçok şeylerden bahsedip etmemek hakkındaki noktai nazarımı da yarın arz edeceğim, diğer fasla geçelim.

REİS — Efendim Maliye Vekili Bey faslın tehiri müzakeresini teklif ediyor. (Muvafık sesleri) Binaenaleyh 66 ncı fasıl yarın müzakere edilecektir.

67, 68, 69, 70, 71, 72 nci fasılların yekûnu sıfırdır.

F.	M.	Nev'i muhassasat	1337 senesi Muvazenei Maliye Encümenince kabul edilen	1337 senesi Encümeninin tenkihatiyle Birinci Avans Kanunu tadilâtına göre 1338 senesi için tesbit olunan	1338 senesi için Hükümetçe teklif olunan	1338 senesi için Muvazenei Maliye Encümenince teklif olunan
73		Nişan ve madalye	5 000	5 000	5 000	5 000

REİS — 73 ncü fasıl hakkında söz istiyen yok. (Ekseriyet yoktur sadaları) Faslın müzakeresini kâfi görerek 74 ncü fasla geçilmesini kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80 nci fasılların yekûnu sıfırdır.

F.	M.	Nev'i muhassasat	1337 senesi Muvazenei Maliye Encümenince kabul edilen	1337 senesi Encümeninin tenkihatiyle Birinci Avans Kanunu tadilâtına göre 1338 senesi için tesbit olunan	1338 senesi için Hükümetçe teklif olunan	1338 senesi için Muvazenei Maliye Encümenince teklif olunan
81		Hazinei Evkaf muhassasatı				
	1	Evkafı Hümayun	—	—	—	—
	2	Tevliyet	120 000	120 000	120 000	96 200
	3	Cavami hademesi	15 000	15 000	15 000	15 000
	4	Hayrat ve müberrat tamiratiyle umuru hesabiye karşılığı	—	—	—	20 000
	5	Tekâya taamiyesiyle lâhım tayinatı	6 500	6 500	6 500	6 500
		81 nci faslın yekûnu	141 500	141 500	141 500	137 700

REİS — 81 nci fasıl hakkında söz istiyen var mı? (Kabul sadaları) Efendim, 81 nci fasıl hakkında söz istiyen yoktur. Faslı mezkûrun müzakeresini kâfi görerek 82 nci fasla geçilmesini kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. kabul edilmiştir.

82, 83, 84, 85 nci fasılların yekûnu sıfırdır.

F.	M.	Nev'i muhassasat	1337 senesi Muvazenei Maliye Encümenince kabul edilen	1337 senesi Encümeninin tenkihatiyle Birinci Avans Kanunu tadilâtına göre 1338 senesi için tesbit olunan	1338 senesi için Hükümetçe teklif olunan	1338 senesi için Muvazenei Maliye Encümenince teklif olunan
86		Vilâyat idarei hususiyesine ait âşar hissesi muadili	1 737 502	1 737 502	1 737 502	1 737 502

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Bu fasılda idarei hususiyelerin Maliye Vekâletinden alacağı paraya mukabil bir milyon küsur lira görülüyor. Maliye Vekili Beyden soruyorum, ki bu bütçeye kuru bir tarzda mı konuluyor? Yoksa idarei hususiyelerin kendi ihtiyaçlarını temin edecek kadar nakit gönderiliyor mu veyahut mahallî varidat üzerine mi idare ediliyor?

Rica ederim, izahat lûtfetsinler. Zira, bugün idarei hususiye memurları aç ve biilâç, sefil ve perişandırlar.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Elde mevcudolan kanuna göre geçen sene tahakkuk eden hissei iane muadilini bu senenin bütçesine ilâve ederek her liva ve vilâyetin hissesini tefrik edip mahallerine vermekten ibarettir.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Para veriliyor mu, verilmiyor mu?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Bunun muntazaman tesviyesi imkânını temin için Vekâleti âcizi bundan dört ay mukaddem Heyeti Vekile Riyasetine bir teklifte bulundu ve Meclisi Âliye sevk etti. Bundan da maksat; mevcudolan usulü tebdil ederek bunun yerine daha sağlam ve daha esaslı bir usul ikame etmektir. O da âşar hissei ianesini, kabul buyuracağınız bir kanun mucibince tahakkuk eden miktarı tefrik ederek mahallerine bırakmaktan ibarettir. Kanunu mezkûr kabul buyuruluncaya kadar muamelâtı sabıkaya devam edeceğiz. Bâzı livaların varidatı, masarifatı mahalliyeyi temine kâfi gelmediğinden bu vergiyi muntazaman veremiyor. Sandık açığı olarak merkezden gönderilen paradan ne miktar temin edilebilirse onunla kalıyor. Bunun muntazaman verildiğine Vekâleti âcizi kail olsaydı usulü hazırı tebdil ederek diğer salim bir usulün kabulünü teklif etmezdi. Binaenaleyh bu teklifi kanuniyi kabul edip âşar ve emlâk ve araziden, küsuratı munzammalardan hâsıl olan varidatı hususiye cibayetini idarei hususiyelere terk etmekten daha faydalı bir usul tasavvur etmiyorum. Fakat teklif edilen kanun kabul edilinceye kadar esasen bu kanunla bu suretle başlanmıştır ve devam ediyor. Bittabi senei sabıka misillû kabul ıztırarındayız.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Müsaade buyuruluyor mu? Esasen idarei hususiye hisseleri Maliye veznesinde emanet olarak bulunur, Vekâletin bunu başka yere sarfa hiçbir salâhiyeti yoktur. Günügününe tahsilâtı nispetinde paraları mahallerinde idarei hususiyelere tevdie mecburdur. Eğert bunu mahallinin gayrıya sarf ederek idarei hususiyelere tevdi etmiyorsa Maliye Vekili bundan mesuldür, kanunen...

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Efendi Hazretleri, zannedersem âşar hissesi ianesinin sureti cibayeti hakkındaki usul ve kanuna pek lâyıkıyle vâkıf olmıyarak beyanı mütalâa eylediler. Malûmuâlileri âşar hissei ianesi evvelce Balkan Harbini mütaakıp akdedilen bir istikraza mukabil verildi. Ve bu bir maddei kanuniye ile tasdik edildi. Ve yine ayrıca tanzim edilen bir kanunla bu sene tahakkuk eden miktarın muadili senei âtiye bütçesine vaz'olunmak suretiyle emvali umumiyei Devletten tahsilât vukuunda vermek şartiyle bir kanun kabul edildi. Binaenaleyh âşar hissei ianesi emanet değildir. Âşar hissei ianesi, arz ettiğim şekildedir. O kanun elde mevcudoldukça bunu sağlam ve esaslı bir usule raptetmek imkânı mevcut değildir. Onların hükmünü tebdil ve tağyir edecek ve doğrudan doğruya ihaleyi mütaakıp hissei ianeyi tefrik edip idarei mahalliyeye tevdi etmekten başka çare yoktur. Ve bu teklifi de bendeniz Vekâleti deruhte ettiğimin onuncu günü Meclisi Âlinize sevk etmişimdir.

YASİN B. (Gazianteb) — Efendiler her hangi bir vekâletten böyle bir mahallî hak talebedildiği zaman o Vekilin vereceği cevap «onun için Heyeti Celilenize takdim edilmek üzere bir lâyihai kanuniye tanzim ettik» diye köylü bu hissei ianeyi çocuklarını mekteplerde okutmak için istihdam olunacak muallimlere verilmek için veriyor. Ve bu, muallimlerin hakkıdır. Doğrudan doğruya muhasebei hususiyenin hakkıdır. Balkan Harbini bırak, Harbi Umumiyi bırak. Maliye Vekili Muhteremi Beyefendiden soruyorum. Büyük Millet Meclisinin teşekkülünden, üç seneden beri muhasebei hususiye bilhassa memleketin, halkın irfanına taallûk eden bir parayı nereye sarf etmiştir? Bugün biliyorum. Gazianteb'de seksen bin liramız vardır. Seksen para alamıyoruz...

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Çok teşekkür ederim bizi teyidediyorsunuz.

YASİN B. (Gazianteb) — Maliye Vekili Muhteremi Beyefendinin bize, teklifi kanuni yaptım veyahut Balkan Harbinden sonra bir teklifi kanuni vardır, diye şey etmesinler. Hiç olmazsa 1338 senesi âşarından olsun hissei ianenin idarei hususiyeye verilmesini temin buyursun. Ve lâzımgelen mahallere emir versin. Birçok yerler biliyorum ki, muallimlerin hakkı olan parayı Maliye Vekili başka yere sarf etmiştir.

MAARİF VEKİLİ VEHBİ B. (Karesi) — Efendim malûmuâlileri taşralarda idadilerin ve hattâ mekâtibi...

NEBİL Ef. Karahisarı Sahib) — Geçen sene mademki, cibayet vardır, bundan kaç kuruş verilmiştir? Lûtfen Maliye Vekili Bey izahat versinler.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Bunun da cevabı elinizdeki bütçenin sağ sahifesi ile sol sayfalarındadır.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Hayır efendim. Bu millete hizmet eden idarei hususiyelerdir. Mekâtibi iptidaiyenin masarifi karşılığı Maarif hissesidir. Bu her nasılsa vaktiyle İstanbul Hükümeti tarafından memlekete zararlı olarak ve bir maddei kanuniye ile tesbit edilmiştir.

MAARİF VEKİLİ VEHBİ B. — Bugün Maliye Vekili hazırı Hasan Beye bendeniz doğrusu müteşekkirim. Heyeti Vekileden bir kanun lâyihası teklif edildi. Kavanini Maliye Encümenindedir. Eğer o çıkacak olursa mülhakatın parası temin edilecektir.

NEBİL Ef. — Çıkacak olursa..

RİFAT B. (Tokad) — Karar verildi ya.

MAARİF VEKİLİ VEHBİ B. — Bu kanun lâyihasının Meclisi Âlinize bir an evvel gelip karar verilmesini temenni ederim. Bilûmum idarei hususiyelere vâkı olan itiraz o zaman zâil olur ve ortadan kalkmış bulunur ve muallimîn maaşatını muntazaman alır, Meclisin büyük bir hizmeti ve himmeti olmuş olur. Bendeniz bunun bir an evvel Kavanini Maliye Encümeninden Heyeti Celilenize getirilmesini rica ederim.

YASİN B. (Gazianteb) — O getirilinceye kadar muallimîn kalmaz, işte mektuplar efendim.

MAARİF VEKİLİ VEHBİ B. — Müsaade buyurunuz ,ikinci kısma gelince; Kavanini Maliye Encümeninden çıkacak kanun gelecek senelere ve bu seneye aidolacaktır. Halbuki idarei hususiyelerin Maliyeden daha çok alacağı vardır. Maliye Vekili Hasan Bey hakikaten vekâlete teşriflerinden beri ve selefleri de bendenizin vukubulan müracatlerime muvafakat etmişler ve vermişlerdir. Ekseriyetle imkân olduğu nispetinde merkezden yardım etmiştir. Daha ziyade taşra memurlarının bu hususta terahileri görülmektedir. Temenni ederiz ki onları fazla tazyik ederler. Kalan paralarımızı da alırız.

REİS — Efendim faslın müzakeresinin kifayeti hakkında bir takrir var, Cebelibereket Mebusu İhsan Beyin. Müzakere kâfidir, faslın reye vaz'ını teklif ederim, diyor. Binaenaleyh müzakerenin kifayetini kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Müzakerenin kifayeti kabul edilmiştir.

Faslın yekûnu hakkında tadil teklifi yoktur. Reyi âlinize vaz'ediyorum. Seksen altıncı faslın müzakeresini kâfi görüp 87 nci fasla geçilmesini kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir. 87, 87 A, 87 B, sıfır.

F.	M.	Nev'i muhassasat	1337 senesi Muvazenei Maliye Encümeninee kabul edilen	1337 senesi Encümeninin tenkihatiyle Birinci Avans Kanunu tadilâtına göre 1338 senesi için tesbit olunan	1338 senesi için Hükümetçe teklif olunan	1338 senesi için Muvazenei Maliye Encümeninee teklif olunan
89	*	Masarifi gayrimelhuze	60 000	60 000	60 000	60 000

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Masarifi gayrimelhuze bütçe tanzim edilirken hatıra gelmiyen her hangi bir iş için sarf edilecek paradır. Bu para Heyeti Vekile kararıyle sarf edilir. Yani Maliye Vekâletinin değil, Hükümetin kararıyle sarf olunur. Binaenaleyh Devletin müşterek masrafıdır. Kırk parası dahi Heyeti Vekile kararıyle sarf olunur. Meselâ : Maazallah bir harik vukubulur. Ve ona muavenet etmek lâzımgelir. Bir seylâbolur.

YASİN B. (Gazianteb) — Başka vekâletler de bundan istifade edebilir mi?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Her vekâletin bundan istifadesi vardır. Heyeti Vekile karariyle sarf olunur. Âmiri ita Maliye Vekâletidir. Fakat Heyeti Vekileden karar aldıkça sarf eder.

REİS — Fasıl hakkında başka söz istiyen yoktur. Müzakereyi kâfi görenler lûtfen el kaldırsın. Kâfi görülmüştür.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — 91 nci Hükümet konakları faslına lüzumuna binaen on bin lira zam teklif ediyorum. Mademki diğer bir fasıl encümene verilecektir. Lûtfen bu faslı da arz ettiğim on bin lira ile beraber şimdiden encümene iade buyurunuz. Esbabı mucibesi de mevcuttur. Faslın müzakeresinde de mâruzatta bulunurum.

REİS — 91 nci faslın encümene havalesini kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Perşembe günü içtima etmek üzere celseyi tatil ediyorum.

Hitamı müzakerat; saat : 5,40

9. — SUALLER VE CEVAPLAR

1. — Kayseri Mebusu Ahmed Hilmi Beyin; Kayseri Menzilindeki suiidare ve suiistimale dair suali ve Müdafaai Milliye Vekili Kâzım Paşanın tahrirî cevabı

Riyaseti Celileye

Kayseri Menzilindeki suiidare ve suiistimal hakkında calibi nazar malûmat ita eden ve bir suretinin de Müdafaai Milliye Vekâletine keşide edildiği anlaşılan melfuf telgrafname üzerine vekâleti müşarünileyhaca tahkiki keyfiyet edilip edilmediğinin sualini arz ve teklif eylerim, efendim. 16 Mayıs 1338

Kayseri Mebusu
Ahmed Hilmi

B. M. M. Riyaseti Celilesine

11 . V . 1338 tarih ve 696/133 numaralı tahriratı sâmileri cevabıdır.

Kayseri Menziline dair vekâleti âcizime Kayseri tüccarından Nisarizade Mustafa imzalı vürudeden iki kıt'a telgrafnamedeki şikâyet Nokta Kumandanı hakkında olup meselenin tahkikatı ve neticenin bildirilmesi zımnında mezkûr Hat Kumandalığına emir verilmiş ve alınan cevapta Nokta Kumandanı Binbaşı Hüseyin Avni Efendi muti ve namuskâr bir asker olduğu ve yalnız iaşe ve idare işlerinde muvaffakiyeti iltizam eden selâmeti fikirden mahrum olup halk ve mütaahhitlerle temasında iktiza eden mülâyimeti icraya fartı asabiyeti mâni olmakta bulunduğu anlaşılmıştı. Tarafı sâmilerinden gönderilen telgrafnamede Hat Kumandanlığından da bahsolunması üzerine mahalline bir müfettiş gönderilerek tahkikat yaptırılmış ve netice Nokta Kumandanı hakkında Hat Kumandanlığının işarı teyidedilmiş olduğundan mumaileyh tekaüde irca edilmek üzere terhis edilmişti. Hat Kumandanı için bir şey görülmemiş ise de ahiren yapılan tensikat meyanında mumaileyhin vazifesi de mahallî Ahzi Asker Kalemine devredilmiş olduğu mâruzdur; efendim.

13 . VIII . 1338

Müdafaai Milliye Vekili
Kâzım

2. — Karahisarı Sahib Mebusu İsmail Şükrü Efendinin; Muallim ve Muallimeler Derneğinin neşrettiği beyannameye dair suali ve Maarif Vekili Vehbi Beyin tahrirî cevabı

Riyaseti Celileye

Hâkimiyeti Milliye gazetesinin 26 Haziran 1337 tarih ve 541 numaralı nüshasında, Muallim ve Muallimeler Derneği Heyeti İdaresinin bir beyannamesi neşredilmiştir. İlmî olmaktan ziyade bir mahiyeti siyasiyeyi haiz olan mezkûr beyanname Almanya ve Rusya'daki inkılâpları bir lisanı takdir ile beyan ettikten ve oradaki hareketlerin payidar semereler verdiğini söyledikten sonra; «Asrı milliye ve inkılâpçılığa muhalif düşünen, ölmeye mahkûm bütün sakîm ve bâtıl fikirleri devirerek yirminci asrın hayatı mânasına tevafuk edebilecek bir teceddüt ve inkılâp hareketi husule getirmek üzere Türkiye'deki bütün muallim ve muallimeleri kıyama davet ediyor. İki buçuk sütunu ihtiva eden ve bir kelimesinde olsun islâmiyeti kaale almıyan bilâkis esasatı islâmiyeye muhalif mezahip ve mesaliki siyasiye müessisleri (Karl maks ve saire gibi), Almanya ve Rusya'da vukua gelen yirminci asır inkılâplarını, (ki Sosyalizm ve Bolşevizmden ibarettir) bir lisanı takdir ile be-

yan eden işbu beyanname her tarafta, hattâ birçok muallimler arasında suitesirler husule getirmiştir. Binaenaleyh :

1. Bu cemiyetin Cemiyetler Kanunu vechile teşekkül edip etmediğini;

2. Böyle bir inkılâba Hükümetin taraftar olup olmadığını;

3. Büyük Millet Meclisinin umdei esasiyesine mugayir bulunan bu hareket hakkında gerek Hükümete karşı husule gelmesi melhuz emniyetsizlik noktasından, gerek maarifin istikameti esasiye noktasından, gerekse esasatı islâmiye noktasından ne gibi efkâr ve takibatta bulunduklarını Dahiliye, Maarif ve Şer'iye Vekâletlerinden sualini teklif ederim.

1 Ağustos 1338

Karahisarı Sahib Mebusu
İsmail Şükrü

Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine

Muallim ve Muallimeler Derneğinin neşrettiği beyanname hakkında Karahisar Mebusu İsmail Şükrü Efendi tarafından verilip 25 . VII . 1338 tarihli ve 1149/3064 numaralı tezkere ile tevdi buyurulan suale ârizai cevabiyedir.

1. Cemiyetler teşkilinin kanununa tevfikı Dahiliye Vekâleti Celilesinin salâhiyeti dâhilindedir.

2 ve 3. Heyeti Celilenin âcizlerini birinci ve ikinci defa vekâlete intihabında Heyeti Muhteremenin arzu ve temenniyatından mülhem olarak vilâyata edilen tamim suretleri berveçhi zir arz olunmuş ve vekâlet mesaisini bu dairede ifa etmekte olduğunu maalihtiram arz eylerim, efendim.

Maarif Vekili
Mehmed Vehbi

Birinci tamimin sureti

Büyük Millet Meclisinin teveccüh ve itimadına istinaden Maarif Vekilliği vazifesini deruhde ettim. Birçok asırların seyyiati idariyesi tesiriyle lâyık olduğu tefeyyüz ve itilâya mazhar olamıyan memleket gençliği hakiki bir aşkı diyni ve millî ve sarsılmaz bir seciye ve ahlâk ile teçhiz ederek ecdadımıza lâyık bir nesil iyzar etmek mesaimin umdei esasiyesi olacaktır. İstiklâl ve mevcudiyetimizi kurtarmak için kudsi bir mücadele açtığımız şu zamanda her türlü varlıkların mesnet ve esası olan hayatı maarifimizi şaibelerden ve inhitatlardan kurtarmak için bütün arkadaşlarımın âzami müzaheret ve mesaisini Cenabı Hakkın tevfikının refakatini temenni ederek icrayı vazifeye başlıyorum.

20 Teşrinisani 1337

İkinci tamimin sureti

İcra Vekillerinin sureti intihabına ait Kanunun Meclisi Âli tarafından tadili münasebetiyle iradei milliyenin yeniden tecellisini temin etmek için vâkı olan istifam akibinde teveccüh ve itimat neticesi olarak tekrar Maarif Vekâletine intihabedildim. Her türlü yabancı tesirlerden âzade olarak esasatı diniye ve milliyemiz dairesinde millî hars ve irfanımızın inkişaf ve tealisini temin etmek umdesi faaliyetimin istinatgâhıdır. Hakiki bir hissi dini ve millî ve sarsılmaz bir seciye ve fazilet ile teçhiz ederek yetiştireceğimiz nesli âtinin muhterem mürebbi ve muallimlerinin ve kıymettar müzahirleri bulunan rüesayı memurini mülkiyenin aynı emel ve esas dâhilinde âzami faaliyeti ibraz edeceklerini ümit ve tevkifatı sübhaniyeyi niyaz ederim, efendim.

13 Haziran 1338

İçtimaı âti ruznamesi

1. — Zaptı sabık hulâsası

2. — Evrakı varide :

1. — Türkiye - Suriye arasındaki hattıfâsılın öte tarafında bulunan arazi âşarı hakkındaki lâyihai kanuniyenin iadesine dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi

2. — Paris Mümessili Ferid Beyden bayram münasebetiyle tebrik telgrafı vâridolduğuna dair Hariciye Vekâleti tezkeresi

3. — Ankara'da bir İstiklâl Mahkemesi teşkili lüzumuna dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi

4. — İstiklâl mahkemeleri evrakının tasnif ve hıfzı hakkında Divanı Riyaset kararı

İcra edilecek intihabat :

Amasya İstiklâl Mahkemesi intihabatı

Müzakere edilecek mevad :

Maliye Vekâleti bütçesi

Malatyalı Abdülvehap imzalı arzuhale dair İstida Encümeni mazbatası.

T. B. M. M. Matbaası